

2008

Stud.teol.

Samuel Høeg Jensen

[En fremstilling af udvalgte nyere evangelikale modeller for discipelskab og en vurdering af deres relevans i en dansk kontekst. An exposition and appraisal of newer select evangelical models of discipleship and a critical evaluation of their relevance in a Danish context.]

Indholdsfortegnelse

1. INDLEDNING	4
1.1 PROBLEMFELT.....	4
1.1.1 <i>Den globale kirkes centrum</i>	6
1.1.2 <i>USA</i>	7
1.1.3 <i>Europa</i>	9
1.1.4 <i>Danmark</i>	13
1.2 PROBLEMFORMULERING OG METODE	15
2. NYERE EVANGELIKALE EKKLESIOLOGISKE DISCIPELSKABSMODELLER	18
2.1 DALLAS WILLARD	18
2.1.1 <i>Teologien om Gudsriget</i>	19
2.1.2 <i>Evangelier om "management af synd"</i>	21
2.1.3 <i>Discipelskab</i>	26
2.1.4 <i>Kristen åndelig udvikling og udviklingen af menneskets karakter</i>	28
2.1.5 <i>Åndelige discipliner</i>	31
2.1.6 <i>Opsummering</i>	33
2.2 NEIL COLE.....	35
2.2.1 <i>En missional discipelskabsekklesiologi</i>	36
2.2.2 <i>En decentraliseret kirke med et tredimensionelt DNA</i>	39
2.2.3 <i>Kirken som et fællesskab mellem to og tre personer</i>	40
2.2.4 <i>Motivationsfaktorerne for et liv i discipelskab</i>	42
2.2.5 <i>Discipelskab og mission</i>	44
2.2.6 <i>Opsummering</i>	46
2.3 MIKE BREEN OG WALT KALLESTAD	48
2.3.1 <i>Introduktion til Livsmønstre</i>	48
2.3.2 <i>Cirklen</i>	49
2.3.3 <i>Halvcirklen</i>	51
2.3.4 <i>Trekanten</i>	54
2.3.5 <i>Firkanten</i>	57
2.3.6 <i>Opsummering</i>	61
3. VURDERING	63
3.1 INTRODUKTION	63
3.2 VURDERING AF DALLAS WILLARDS FORSTÅELSE AF DISCIPELSKAB	63
3.2.1 <i>Willards forståelse af discipelskab og den danske folkekirke</i>	64
3.3 VURDERING AF NEIL COLES FORSTÅELSE AF DISCIPELSKAB	67
3.3.1 <i>Coles forståelse af discipelskab og den danske folkekirke</i>	69
3.3.2 <i>FG-grupperne som en discipelskabsmodel i en dansk folkekirkelig kontekst</i>	70
3.4 VURDERING AF MIKE BREEN & WALT KALLESTADS FORSTÅELSE AF DISCIPELSKAB	71
3.4.1 <i>Livsmønstre og den danske folkekirke</i>	73
4. KONKLUSION	75
4.1 SPECIALETS OPBYGNING	75
4.2 RESULTATER	77

5. PERSPEKTIVERING	79
6. ABSTRACT	80
7. LITTERATURLISTE	82

1. Indledning

*"Og Jesus kom hen og talte til dem og sagde: »Mig er givet al magt i himlen og på jorden. Gå derfor hen og gør alle folkeslagene til mine disciple, idet I døber dem i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn, og idet I lærer dem at holde alt det, som jeg har befaleet jer. Og se, jeg er med jer alle dage indtil verdens ende.« "*¹

*"Heaven, we have a problem."*²

1.1 Problemfelt

Dette speciale er skrevet på baggrund af både en personlig, praktisk teologisk og missionsteologisk interesse for *discipelskab*. Termen discipelskab kommer fra det engelske *discipleship*, som i en dansk kontekst er et forholdsvis nyt begreb. Jeg har valgt at anvende termen discipelskab, fordi den evangelikale litteratur, som jeg anvender i dette speciale, anvender den. Discipelskab er udledt fra ordet discipel, som kommer fra det latinske *discipulus*, som betyder en elev eller en lærling. Elever og lærlinge er kendetegnede ved at være i en *læringsproces*. Her kræves det, at eleven både tager ved lære og følger efter deres læremester. Da det at være en discipel svarer til at være en elev eller lærling, gælder dette at tage ved lære og at følge efter også her. Baggrunden for termen discipelskab er den ovennævnte missions- og dåbsbefaling (Matt 28, 18-20). Jesus giver i denne forbindelse to befalinger til disciplene. For det første at gøre alle folkeslagene til sine disciple, og for det andet at lære folkeslagene at holde alt det, som han har befaleet dem. Discipelskab handler derfor om, hvordan man skaber disciple og hvordan man lever som en discipel ved at følge Jesu befalinger.

Min interesse for discipelskab er blandt andet opstået i forbindelse med frivilligt kirkeligt arbejde med både kirkevante og kirkefremmede. I forbindelse med mit teologiske studium har jeg ligeledes gennem et teologisk feltprojekt stiftet

¹ Matt 28, 18-20

² Cole har i denne forbindelse omformuleret det kendte citat *"Houston, we have a problem"* af Cdr. James A. Lovell (Cole 2005, xxi).

bekendtskab med Alpha-kurset (Alpha), som på den ene side er et kristendomskursus og på den anden side en kirkevækstmodel, og set, hvordan det kan bidrage til kirkens kvantitative vækst.³ I denne forbindelse er Alpha blevet kritiseret for at være en kirkelig McDonaldisering (Hunt 2004, 149), som er et begreb Stephen Hunt har lånt hos sociologen George Ritzer. Denne definerer McDonaldisering som den vare, der produceres på baggrund af en stærk fokus på formelt rationalitet, effektivitet, forudsigelighed, kvantitet frem for kvalitet og endeligt gennem en erstatning af det humane med det non-humane eller automatiserede (Ritzer 1996, 578-582). Når Alpha kritiseres for at være en McDonaldisering af kristendommen, skyldes det, at Alpha ligesom en burger fra McDonald's er lavet på baggrund af en bestemt opskrift, som alle skal følge, nemlig de publicerede Alpha-materialer.⁴ Kritikken af Alpha går således på, at denne mest har fokus på kvantitet (dette "at gøre disciple") og ikke på kvalitet (dette "at være en discipel").

Baggrunden for dette speciales fokus på discipelskab er et ønske om netop at se en *kvalitativ* fornyelse i den danske kirkelige kontekst. Mit fokus er derfor på discipelskabsmodeller, som både fokuserer på kirkens vækst gennem dette at gøre disciple (kvantitet) og disciplens oplæring (kvalitet). En discipelskabsmodel har altså fokus både på kvantitet og kvalitet.

Selvom discipelskab i en dansk kontekst er et forholdsvis nyt *begreb*, har det altid været en del af kirkens *arbejde*. Vi finder discipelskab i fx det oldkirkelige katekumenat og hos John Wesley i den tidlige metodisme (Søndergaard 2004, 32-33 + 40-48). Derfor er det praktisk teologiske indhold af begrebet discipelskab – set i et kirkehistorisk lys – ikke en fremmed størrelse i det kirkelige arbejde.

³ Se mere i Nicky Gumbel: *Give det videre*. København, Forlaget Scandinavia, 2000 (Originaltitel: *Telling Others*)

⁴ Se mere om Alphas indhold i Nicky Gumbel: *Livsvigtige spørgsmål, en mulighed for at udforske meningen med livet*, København, Forlaget Scandinavia, 1996 (Originaltitel: *Questions of Life*)

Som et redskab til at kunne udforme min problemstilling, vil jeg først skitsere kirkens nuværende tilstand.

1.1.1 Den globale kirkes centrum

På verdensplan har kirken forandret sig meget de seneste 250 år. Kristendommen har gennem missionsarbejde og via kolonialismen spredt sig fra Europa til det meste af verden (Hiebert 1999, 16). Dette har betydet, at den globale kirkes centrum, målt ud fra antallet af medlemmer, er flyttet sydpå, idet den vokser både i Afrika, Sydamerika og Asien.⁵ Der er to grunde til denne vækst. Den første grund er, at fx Afrikas befolkningstilvækst er meget højere end Europas. Fremtidens Europa vil ifølge Philip Jenkins opleve en kontinuerlig negativ befolkningstilvækst. Tysklands befolkning vil falde fra 83 millioner indbyggere i år 2000 til 80 millioner i år 2050; modsat Uganda, som vil stige fra 23 millioner indbyggere i år 2000 til 84 millioner i år 2050 (Jenkins 2007a, 99). Den anden grund hviler på nogle mindre målbare præmisser. Jenkins påpeger nemlig, at de religiøse bevægelsesmønstre altid vil være sværere at forudsige end objektive mønstre i livet. På den anden side vil disse demografiske ændringer uundgåeligt påvirke verdens religiøse sammensætning. Jenkins siger det således: *"We can be reasonably sure where the bulk of the world's people will be living in 2050, but do we dare make statements about what they will believe?"* (Jenkins 2007a, 100). Selvom vi ikke kan forudsige en bestemt fremtidig religiøs overbevisning, er der dog noget, der tyder på, at den sydlige kristenhed vil vokse massivt. Jenkins siger det således: *"Religious maps may change, the frontiers shift, but Southern Christianity will be growing"* (Jenkins 2007a, 104). Eksempelvis vil antallet af kristne i Nigeria og Uganda vokse fra henholdsvis 50 millioner i år 2000 til 123 millioner i 2050, og fra 20 millioner i år 2000 til 43 millioner i år 2050 (Jenkins 2007a, 104+106).

Årsagerne til denne vækst er if. Jenkins, at de kristne i det globale syd er mere *engagerede* i forhold til deres tro og praksis. Han peger på, at de sydlige kristnes kirkelige arbejde i de store byer er langt mere *målrettede* mod de marginaliserede, de

⁵ I det følgende bruger jeg "kristne i syd" ud fra Jenkins termer (Jenkins 2006, 1), som en betegnelse for de kristne i Afrika, Sydamerika og Asien.

unge og de fattige (Jenkins 2007a, 107 + 109). Kirken i det globale syd bidrager med løsningsmodeller til sociale problemer, som staten ikke magter at løse. Gennem dens diakonale indflydelse når den længere ud, end kirken formår i Europa og i den vestlige kirke generelt. På mange måder har den således påtaget sig noget, der ligner velfærdsstatens rolle⁶, idet den fungerer som et socialt sikkerhedsnet under de marginaliserede og socialt belastede.

1.1.2 USA

Demografisk set vil USA, if. Jenkins, vokse i antallet af indbyggere fra 300 millioner amerikanere til 400 millioner i 2050. Især nye immigranter kommer til at stå for denne befolkningstilvækst. En konsekvens af dette bliver, at den traditionelle opdeling i "sorte" og "hvide" amerikanere efterhånden udviskes til fordel for et samfund, der bedst kan betegnes som værende "multicolored". Befolkningen vokser nemlig især blandt amerikanere af latin-amerikansk (fortrinsvist mexicanere og puertoricanere) og asiatisk afstamning (kinesere, japanere, filippinere, vietnamesere, og koreanere). Asiaterne og latin-amerikanerne udgør i dag 15 % af befolkningen, og disse vil if. statistikkerne udgøre 33 % i år 2050 (Jenkins 2007a, 116-117). Denne demografiske ændring vil få konsekvenser for de kirkelige retningers fordeling i det fremtidige USA. Omkring 66 % af de nye amerikanere er allerede kristne, og kun 8 % er muslimer.⁷ Over 40 % af de kristne indvandrere er i denne forbindelse katolikker. De kristne indvandrere kommer ikke kun fra Mexico, men lige så meget fra Filippinerne, Vietnam og Korea (Jenkins 2007a, 118-121).⁸

Fremtidens Amerika *forbliver* dog et land, hvor kristendommen er i vækst, da kun 4-5 % af den amerikanske befolkning som helhed betegner sig selv som ikke-kristen (Jenkins 2007a, 122), dog med den ændring, at *væksten hovedsageligt sker blandt*

⁶ Velfærdsstaten, som vi blandt andet kender fra Danmark, er på den anden side udviklet på baggrund af en kristen praksis og indflydelse.

⁷ Modsat Europa, hvor mange ny-europæere er muslimer, og færre er kristne (Jenkins 2007b, 283-284).

⁸ Hvor størstedelen af de kristne fra Filippinerne og Vietnam er katolikker (Jenkins 2007a, 77+83), er de koreanske kristne hovedsageligt presbyterianere (Jenkins 2007a, 82-83)

immigranterne (Jenkins 2007a, 124). Blandt borgerne med latinamerikansk afstamning vil mange efter nogle generationers ophold i USA, dog have konverteret fra katolicismen til protestantismen (Jenkins 2007a, 119). En konsekvens af dette er, at der allerede i dag findes mange nye evangelikale immigrantmenigheder, hvor hovedsproget ikke længere er engelsk, men fx spansk.

Jenkins siger ikke så meget om de hvide anglosaksiske protestanternes rolle⁹ i det kirkelige Amerika, selvom denne gruppe udgør langt størstedelen af befolkningen. På sigt vil denne gruppe være mindre og derigennem få mindre kirkelig indflydelse¹⁰.

Hvor jeg i det foregående afsnit har fokuseret på de ny-kristne i USA¹¹, vil jeg nu i det følgende fokusere på de kristne som helhed (og de hvide, evangelikale, protestantiske kristne i særdeleshed).¹²

Amerika har, siden europæerne kom dertil, været et kristent land, og fremtiden ser altså ikke ud til at ville ændre på dette (Jenkins 2007a, 122). En forskel til Europa, som vi skal se på i det følgende afsnit, er, at amerikanerne er hyppigere kirkegængere. Samtidig er der mange amerikanere, der ikke er kirkeligt aktive, men som stadig betegner sig som kristne. Denne voksende gruppe ser ikke længere nogen grund til at udtrykke deres tro ved aktivt at tilhøre en kristen kirke, og religiøsiteten blandt disse er blevet mere pluralistisk, individualistisk og privat (Guder 1998, 1) – hvilket Grace Davie

⁹ Denne gruppe kaldes på engelsk for WASP, som står for White Anglo-Saxon Protestant.

¹⁰ Valget af *Barack Obama*, som USA's første farvede præsident, er et meget godt *symbol* på denne tendens, selvom han også er stemt ind af mange hvide amerikanere. At en større del af den amerikanske befolkning bliver ikke-WASP'ere, og at denne del er engagerede i kirken, kan derfor muligvis få magtstrukturerne i USA til at ændre sig, og derfor på den måde ligne kirken i syds sociale rolle.

¹¹ Særligt ud fra Jenkins.

¹² Hvilket primært er Darrell L. Guder's fokus (Guder 1998, 9-10). Guder er en del af *the Gospel and Our Culture Network*, som har udgivet bogen *Missional Church*. Denne bevægelse er dybt inspireret af Lesslie Newbigin, som efter adskillige år, som biskop i Indien kom tilbage til den vestlige kultur (England), dybt forundret over kirkens krise. I denne forbindelse satte han sig for, at udforme en ny post-moderne missional ekklesiologi, der kunne udfordre det nye pluralistiske, multikulturelle, post-kristne, og sekulariserede vesten (se bl.a. Guder 1998, 3 og Newbigin 1989, 3-4).

kalder *believing without belonging*.¹³ Kirkerne i Nordamerika er med andre ord blevet marginaliserede, og medlemmerne af kirkerne i byerne er blevet som minoriteter i samfundet (Guder 1998, 2). Ifølge Guder er Nordamerika altså blevet en ny missionsmark, set ud fra et discipelskabssyn, som har større kriterier for hvad det vil sige at være kristen og discipel i kvalitativ forstand. Jenkins og Guder har dermed to forskellige tilgange til den kirkelige situation i USA. Umiddelbart lyder de som værende uenige om den kirkelige situation. Det er dog blot et spørgsmål om hvilket fokus, de hver især antager. Befolkningsgruppen, som Guder henviser til, er de hvide anglosaksiske protestanter, og for dem er der et behov for mission (igen set ud fra discipelskab, ikke ud fra kvantitativ måling). Jenkins fokuserer derimod på de nye kristne immigranter, og for dem er der ikke et behov for mission (de er allerede i discipelskab).

1.1.3 Europa

Den kirkelige situation i Afrika, Asien, Sydamerika og USA står i en skarp kontrast til det kirkelige Europa. Som det nedenfor vil blive redegjort for, er den tid, hvor Europa var kirkens centrum, og hvor kirken spillede en central rolle for europæerne, grundlæggende forbi. Sekulariseringen¹⁴ af Europa har inden for det seneste århundrede reduceret antallet af europæiske kristne, hvad enten man anlægger denne vurdering efter antallet af kristne som en absolut, overordnet størrelse, eller om man kun foretager en vurdering af antallet af engagerede og aktive kristne (Jenkins 2007a, 109). I perioden fra 2000 til 2050, vil antallet af fx tyske kristne statistisk set falde fra 58 til 57 millioner (Jenkins 2007a, 104). Statistikkerne viser altså, at kirkerne i Europa vil komme til at stagnere, falde i medlemstal og falde i antallet af aktive kirkegængere. Den første årsag er demografisk, og kan forklares med de oprindelige europæeres lave fødselsrater, som resulterer i Europas stagnerende og nedadgående befolkningsantal.

¹³ Efter Jenkins 2007b, 64

¹⁴ Sekularisering er, " (...) når institutioner og normer, der tidligere var religiøst bestemt, bliver autonome" (Mortensen 2005, 31). Den tekniske term *sekularisering* stammer fra den periode – fx i reformationstiden - hvor man begyndte at overdrage kirkens gods til kronen. Skiftet i ejerskab, fra kirke til krone, gjorde nemlig, at kirkegodset blev verdsligt og sekulært (Mortensen 2005, 36).

Det vil alt andet lige også berøre antallet af kristne. Den anden årsag finder vi i ændringerne i Europas kultur og epistemologi¹⁵, som gennem de sidste 200 år har vist sig i en frembrydende sekularisering af vore normer og institutioner. Samfundet har gennem sekulariseringen skiftet religiøse normer ud med verdslige. Samfundsmæssige tendenser i retningen af en øget "privatisering af troen", øget adskillelse af kirke og stat, og et generelt ønske om mindre religion i det offentlige rum kan hver for sig ses som nogle af de grundlæggende følger af sekulariseringen. Den klassiske sekulariseringsteori¹⁶ lærer i denne forbindelse, at de mest sekulariserede lande kendetegnes ved at have den største økonomiske fremgang og den mindste religiøse tilslutning. De mindst sekulariserede lande kendetegnes på den anden side ved at have massiv religiøs tilslutning, men en dårlig økonomisk vækst. Disse samfund kan ifølge teorien ligeledes være præmoderne, prævidenskabelige og afhængige af landbrug. Ifølge sekulariseringsteorierne vil den moderne sekulariserede velfærdsstat med tiden erstatte de religiøse institutioners monopol på både det sociale og uddannelsesmæssige område. Tilhængere af sekulariseringsteorierne peger i denne forbindelse netop på det nordlige Europa og Skandinavien som mønstereksempler på

¹⁵ Inden for denne periode på ca. 250 år har vesten oplevet tre epistemologiske skift. Inden den franske revolution i 1789 var Europa præget af en kristen enhedskultur. Europa forandrede sig i denne forbindelse fra at være en middelalderlig kristen enhedskultur; hvor verdenen var opdelt i to dimensioner; en over-naturlig og over-historisk evighed og en naturlig og historisk timelighed, til en endimensional verden, hvor den naturlige og historiske dimension bliver hele virkeligheden. Ifølge Mortensen begyndte *oplysningstiden* og *den moderne periode* efter den franske revolution og varede i ca. 200 år indtil Berlinmurens fald i 1989. Herefter fulgte *den postmoderne periode*. Der er i denne forbindelse diskussion om hvorvidt det postmoderne begynder før Berlinmurens fald eller ej. Ligeledes kan man diskutere om der igen sker et epistemologisk skifte med angrebene på World Trade Center i 2001 (Mortensen 2005, 34 -38). Paul G. Hiebert deler de epistemologiske skift op i tre dele. Den første kalder han *modernitet*, den næste *postmodernitet* og den sidste *globalisme* (Hiebert 1999, 107). Globalisme og det Hiebert i denne sammenhæng kalder for *kritisk realisme* skal dog hovedsageligt ses som et løsningsforslag til at imødekomme både modernitetens og postmodernitetens epistemologiske problemstillinger. Dybest set handler *kritisk realisme* om at anerkende, at der findes en eller anden form for sandhed eller fundament, som man kan bygge videre ovenpå, men samtidigt acceptere andres holdninger til tingene. En *kritisk realist* anerkender dermed sin egen risiko for uvidenhed, fordi han har indset, at han aldrig vil kunne nå frem til den fuldkomne sandhed.

¹⁶ Se Jenkins 2007b, 43.

sekulære velfærdsstater. Disse lande har nemlig økonomisk vækst og en stærkt dalende ortodoks protestantisme (Jenkins 2007b, 44). På den anden side ser sekulariseringen langt fra ud til at være en afsluttet proces i det nordlige Europa. Grace Davie, som Jenkins henviser til, påpeger, at mange sekulariserede europæere stadigvæk er troende og villige til at kalde sig kristne. Davie's udtryk "*believing without belonging*" er derfor kendetegnende for fremtidens europæere og danner baggrund for en anderledes analyse af Europas tilstand end den klassiske sekulariseringsteori. I artiklen "*Is Europe an exceptional case?*" peger Davie på adskillige indflydelsesrige faktorer, som kan hjælpe med at forstå religionens betydning i nutidens Europa (Davie 2006). For det første taler hun om den historiske arv; nærmere bestemt den rolle, som de historiske kirker har spillet i formningen af en europæisk kultur. Dernæst anerkender hun de historiske kirkers vedvarende betydning i livet hos den moderne europæer; på trods af at de ikke formår at disciplinere troen og adfærden hos størstedelen af befolkningen. For det identificerer hun en bemærkelsesværdig ændring hos kirkegængeres baggrund for dette "at gå i kirke" – i dag går man i kirke på baggrund af et valg og ikke af pligt. Endeligt peger hun på indvandringen fra forskellige lande, især fra det globale syd, som i forhold til europæerne har en meget anderledes tilgang til dette at være religiøs (Davie 2006, 23). Ingen benægter den kristne traditions fysiske og kulturelle indflydelse i Europa, for fysisk set tårner kirkebygningerne sig bogstaveligt talt op, og kulturelt set præger den kristne tradition hele samfundet (fx festtider og lovgivning)¹⁷. De historiske kirker i Europa kan dog ikke forvente at spille en direkte indflydelse i folks hverdagsliv, men må i stedet påtage sig en stedfortrædende rolle. Davie taler i denne forbindelse om "*vicarious religion*" (Davie 2006, 24). Dette sker, når en aktiv minoritet praktiserer religionen på andres vegne, og hvor den inaktive gruppe både forstår (implicit) og anerkender minoritetens handlinger. For det første kan kirkerne og præsterne udføre ritualer på vegne af andre. Dette kender vi allerede fra barnedåb, kirkebryllupper og begravelser. I denne forbindelse falder antallet af barnedåb og bryllupper, men antallet af begravelser

¹⁷ Se i øvrigt definitionen af kulturkristendom i note 25.

holder stand, for selvom det er muligt at udføre en sekulær begravelse, ønsker de fleste europæere en religiøs begravelse. For det andet forventes det også, at kirkerne og præsterne skal tro på vegne af andre. Der er simpelthen en kulturel forventning om at præsten tror¹⁸ ! For det tredje forventes det, at præsten, der efterhånden opleves som en "religiøs professionel", opfører sig efter bestemte moralske standarder, som den almene befolkning ellers selv for længst er ophørt med at leve efter. Denne forventning gælder også dem, som ellers ikke har nogen relation til kirken.

Som det også er antydnet ovenfor, betragter Davie indvandringen fra syd og sydøst som en afgørende faktor for at forstå religionens betydning i Europa i dag. Indvandringen udfylder ikke blot behovet for arbejdskraft, men den påvirker også det sekulære Europas forhold til religion og tro. Religionen har allerede fået en renæssance i det offentlige rum, på trods af at den i det meste af det 20. århundrede i stadigt stigende omfang blev henvist til det private rum. Især islams udfordrende tilstedeværelse i de europæiske medier har været en medvirkende årsag til dette. Muhammed-krisen¹⁹ blev et tydeligt eksempel på hvordan det, man kunne kalde for "sekulær fundamentalisme" og religiøs fundamentalisme stødte sammen. Resultaterne af krisen var ganske enkelt alarmerende. Davie siger det således: *"The lack of comprehension on both sides of this affair, together with an unwillingness to compromise, led alarmingly fast to dangerous confrontations, both in Europe and beyond (Davie 2006, 32)"*.

Muhammed-krisen kom som et chok for både det sekulære Danmark og verden som helhed. Den ramte blandt andet den danske økonomi gennem flere muslimske landes boykot af de dansk producerede varer. Den danske ytringsfrihed blev gennem denne

¹⁸ Jenkins mener ikke, at den danske folkekirke bekymrer sig særligt meget om præsternes tro. Et godt eksempel er den tidligere folkekirkepræst Thorkild Grosbøll, der ikke troede på Gud i traditionel forstand (Jenkins 2007b, 50).

¹⁹ Muhammed-krisen begyndte på baggrund af 12 satiriske tegninger af profeten Muhammed trykt i Jyllandsposten d. 30. september 2005. Muslimerne følte sig sårede, fordi tegningerne blev anset som en hån imod Muhammed og muslimerne. Sagen udviklede sig internationalt og blev en af Danmarks værste udenrigspolitiske kriser. Krisen har medført fornyet fokus på ytringsfrihed, selv censur, religionsfrihed og tolerance (<http://www.faktalink.dk/publish.php?linknavn=tegn>) [læst d. 19. december 2008].

krise udfordret til sin yderste grænse. Davie kommer i afslutningen af sin artikel med tre bud på Europas fremtid. For det første tror hun, at den stedfortrædende religion kun vil vare ved indtil ca. 2050. For det andet mener hun, at Islams tilstedeværelse vil få en afgørende betydning, selv om denne udvikling hidtil er blevet ignoreret af mange. For det tredje er hun sikker på, at kombinationen af disse faktorer vil øge religionens fremtræden i det offentlige rum²⁰. Spørgsmålet for Europa er altså ikke om den religiøse aktivitet vil vokse, for det kommer den ifølge Davie til, men om disse nye religiøse grupperinger vil lade sig påvirke af sekulariseringen, som de gamle europæere blev det. Ifølge Davie vil fremtiden bære præg af, at det bliver den globale verden, der kommer til at præge og påvirke Europas religiøse liv, og ikke omvendt (Davie 2006, 34). Indtil da vil kontrasten mellem kirken i det globale syd og kirken i Europa dog være markant.

1.1.4 Danmark

Folkekirken, som Hans Raun Iversen kalder *verdens svageste kirke*, er på mange måder forskellig i forholdet til resten af Europa²¹. Ifølge Iversen resulterer den manglende sans for ekklesiologi i, "(...) at folkekirken er verdens svageste kirke med hensyn til 1) medlemmernes opslutning om dens aktiviteter, herunder gudstjenester, 2) deres forventninger til, hvad kirken kan bruges til og 3) deres grad af enighed med kirkens lære" (Iversen i Olsen 1999, 9). Den gængse opfattelse er også, at det ikke er nødvendigt at være en regelmæssig og aktiv deltager. Folkekirken fungerer som et klassisk mønstereksempel på, hvordan det kirkelige monopol resulterer i inaktivitet

²⁰ Demografisk set vil Europa, if. Jenkins, på langt sigt få betydning for, hvordan man vil forholde sig til religion. "*Demographic changes naturally have religious consequences, since the new immigrant groups follow cultural patterns more akin to their home societies than to the host nations* (Jenkins 2007a, 112)". Så længe Europas fertilitetsrate, som på nuværende tidspunkt er på 1.4 børn pr. kvinde, ikke vokser til mindst 2.1, som er den nedre grænse for befolkningstilvækst, vil behovet for indvandring i forhold til at sikre et stabilt befolkningstal ikke blive mindre. Dette vil automatisk få nogle demografiske og dermed religiøse konsekvenser. De nye europæere, som vil komme til, får ofte flere børn og er mere religiøse. Dette gælder både blandt indvandrere af muslimsk og kristen herkomst. Jenkins taler bl.a. om en ny og frembrydende afrikansk kristendom, som vokser i de store europæiske byer (Jenkins 2007a, 114).

²¹ Skandinavien er i dette tilfælde ikke indbefattet med *Europa*, som en samlende betegnelse.

blandt medlemmerne og hvordan de økonomiske ressourcer overvejende bliver brugt til at restaurere de historiske bygninger på bekostning af uddannelse og evangelisation (Jenkins 2007b, 49). Ifølge kirkeministeriets statistik er 82,1 %²² af Danmarks befolkning pr 1. januar 2008 medlemmer af folkekirken. I 1984 var 91,6 % af befolkningen medlemmer. Det er et fald på 9,5 % over en årrække på 24 år. Desværre bliver der ikke ført optegnelser over hvor mange, der regelmæssigt går i kirke²³. På trods af dette skønner både Jenkins og Mortensen, at der er ca. 1-2 % aktive folkekirkemedlemmer (Mortensen 2005, 94 og Jenkins 2007b, 49). Årsagen til dette lave aktivitetsniveau findes, if. Jenkins, blandt andet i kirkeskatsystemet. Kirkeskatten modvirker i sig selv aktiv deltagelse, fordi det betalende medlem anser denne handling for at være nok i forholdet til sin religion og deltagelsen i denne. Jenkins peger også på, at folkekirken egentligt ikke bekymrer sig om præsternes tro og lære. I denne forbindelse blev Danmark netop kendt på baggrund af den tidligere sognepræst Thorkild Grosbøll, der ikke troede på Gud (Jenkins 2007b, 50). Spørgsmålet er dermed om Davie's udtryk "*believing without belonging*" rammer helt præcist i den danske kirkelige kontekst?²⁴ De fleste danskere er jo, på trods af deres inaktivitet, stadigvæk medlemmer af folkekirken. Måske er Grace Davies teori om den *stedfortrædende tro* dækkende for situationen i Danmark – at danskerne har tiltro nok til, at præstens tro *på vegne af sognebørnene og medlemskabet til kirken* er fyldestgørende overfor Gud.

Der kan være mange grunde til, at de fleste danskere stadigvæk holder fast i deres medlemskab af folkekirken, hvis vi altså ser bort fra, at antallet af medlemmer gennem længere tid er faldet støt. Mortensen er af den opfattelse, at danskere, der forbliver medlemmer, ikke gør det, fordi traditionen kræver det, men fordi de selv vælger at være medlemmer (Mortensen 2005, 91). Mange er *fejningskristne*, hvilket vil sige, at de

²² <http://www.km.dk/folkekirken/statistik-og-oekonomi/kirkestatistik/folkekirkens-medlemstal.html>
(Læst d. 12 november 2008)

²³ Viborg stift fører statistik, men ellers er der en udbredt skepsis for dette at måle "åndelig aktivitet" (Mortensen 2005, 91-92).

²⁴ Udtrykket svarer nok mere til den amerikanske kontekst.

benytter kirkens ritualer i livets overgangsfaser: dåb, konfirmation, bryllup og begravelse (Mortensen 2005, 94).

Præsten er således for nogle blevet en kransekagefigur, som fungerer som en traditionsbærer for *kulturkristendommen*²⁵ og for andre en slags mellemmand imellem Gud og sognet.

1.2 Problemformulering og metode

Ovenstående beskrivelse af den globale kirke viser, at kirken i dag er præget af en massiv vækst i det globale syd, af en moderat vækst blandt immigranter i USA, og at den udfordres af en nedgang i omfang og tilslutning i Europa og Danmark.

I Danmark har vi ikke de samme vanskeligheder som fx mange samfund i Afrika hvad angår tilvejebringelse af de grundlæggende og nødvendige forudsætninger for den enkeltes udfoldelse af livet. Som borgere i Danmark indgår vi i en rig, sekulariseret velfærdstat. Vi har et sundhedsvæsen og et socialt sikkerhedsnet, der på trods af de mangler, der sikkert kan påpeges, sikrer os helt andre levevilkår end fattigere og socialt dårligere stillede samfund. Som det er fremgået tidligere er der tilsyneladende en sammenhæng mellem levevilkår og sekularisering, således at vi i Danmark oplever en folkekirke, der er marginaliseret i sammenligning med den globale kirke i syd. Pointen er: Vi mangler intet. Hvad skal vi da med Gud og kirken? Hvad kan Gud og kirken levere, som stat og samfund ikke allerede tilbyder?

Mit valg af undersøgelsesfelt – discipelskabet – er udtryk for, at jeg finder det interessant at undersøge de erfaringer, som andre kirkelige retninger har gjort. Det gælder særligt de kirkesamfund, som ikke på samme måde som i Danmark er bundet af traditionerne og en historisk, langvarig relation mellem kirke og stat. På denne måde kan de være med til at udfordre de traditionelle forhold, som den danske folkekirke måske har taget for givet og som den måske ikke selv tør stille kritiske spørgsmål til.

²⁵ Kulturkristendommen i Danmark defineres som den nedarvede tradition, "(...) som har været og til dels fortsat er under påvirkning fra den lokale kirkekristendom" og som altså er "(...) et kulturelt overleveret værdigrundlag, et kristent inspireret menneske- og historiesyn" (Iversen i Olsen 1999, 21).

Forskellighederne mellem kirken i syd og den vestlige kirke er så store²⁶, at jeg, på trods af den nuværende vækst i det globale syd, ikke finder det relevant at inddrage afrikanske discipelskabsmodeller. I stedet har jeg valgt at inddrage nyere evangelikale discipelskabsmodeller fra USA og England, hvor problemstillingerne og konteksten på mange måder står den danske kontekst nærmere. Dallas Willard, Neil Cole samt Mike Breen & Walt Kallestad, som jeg anvender i dette speciale, anerkender desuden alle den vestlige kirkes problemer, og forholder sig hertil i deres arbejder.

Forfatterne bag den udvalgte litteratur har også ofte været nødsaget til at tænke nyt, på baggrund af, at de selv stod med ansvaret i forhold til økonomien, medlemmerne, og ledelsen. Jeg mener, at det er relevant og udfordrende at arbejde med ovenstående forfattere, fordi de tør stille krav til det at være kristen og stille krav til dette at være leder i en kristen sammenhæng. Under en offentlig borgerhøring om folkekirken, som daværende kirkeminister Tove Fergo havde inviteret til, nåede en gruppe, som skulle beskæftige sig med forventningerne til præsten frem til at formulere et digt, hvor jeg vil fremhæve en enkelt sætning: "*Stil krav til din menighed* (Mortensen 2005, 53)". Er dette et bud på en løsning? At præsten begynder at stille krav til menigheden? Jeg tror, at der er noget om snakken. Jeg ønsker derfor at konstatere folkekirkens kritiske situation og undersøge om der kunne være nogle løsningsmuligheder, som kunne være til hjælp²⁷.

²⁶ Forskellighederne indbefatter kulturen, epistemologi, sociale og samfundsmæssige forhold og kirkens samfundsmæssige betydning, herunder diakonelt arbejde, mm.

²⁷ I Danmark findes der allerede kirker og kirkesamfund, der benytter eller lader sig inspirere af de udvalgte modeller. I Ålborg findes der en nystartet menighed kaldet *ReSearch*, som har sit udspring i den Apostolske Kirke. Præsten i denne, Henrik Holmgaard, udviser på hjemmesiden stor interesse for både Dallas Willards teologi (se http://studenterpastor.blogspot.com/2008/07/research-menighedsplantning-i-aalborg_04.html) [læst d. 12. dec. 2008], Neil Coles model: *Organic Church* og Mike Breen og Kallestads model: *Livsmønstre* (Lifeshapes) (se <http://studenterpastor.blogspot.com/2007/03/organic-church-artikel.html>) [læst d. 12. dec. 2008]. I Århus *Valgmenighed* er *Livsmønstre* allerede i brug. Valgmenighedspræst Keld Dahlmann viser i denne forbindelse stor glæde ved brugen af disse (Dahlmann 2007, 8).

De spørgsmål som jeg vil rejse i den forbindelse er:

Hvad vil det egentligt sige at gøre disciple?

Hvad vil det sige at være en discipel?

Og hvilken betydning kan discipelskab få for den vestlige kirke og dermed også Danmark?

2. Nyere evangelikale ekklesiologiske discipelskabsmodeller

*"Your system is perfectly designed to yield the result you are getting"*²⁸

*" »What part do you play, then, « asked a bystander, »or what reward or prize do you hope for, if it is all God's work? « »What do you think yourself? « I replied. »Glorify God,« said he, »who freely went before you, aroused and set you moving; and then live a worthy life to prove your gratitude for kindnesses received and your suitability for receiving more.« »That is sound advice,« I observed, »if only you could give me the means to carry it out. (...)« "*²⁹

2.1 Dallas Willard

Vi vil i det følgende se på Dallas Willards (Willard) forståelse af discipelskab. Willard er professor på *University of Southern California's School of Philosophy*, og blandt andet forfatter til bøgerne: *The Divine Conspiracy: Rediscovering Our Hidden Life in God* og *The Great Omission: Reclaiming Jesus's Essential Teaching on Discipleship*. Willard giver gennem sit forfatterskab en kritik af den vestlige kirkes forståelse af discipelskab og især af den amerikanske (Willard 2006, 4). Titlen på den ene af Willards bøger, *The Great Omission*, fungerer som et engelsk ordspil i forhold til udtrykket *The Great Commission*, så det i stedet for *den store befaling* hedder *den store udeladelse*. Pointen er gennemgående: at den vestlige kirke har udeladt missionsbefalingen i dens teologi. I stedet for at følge Jesu befaling om at gøre disciple, er den begyndt at gøre kristne. I Willards terminologi betyder dette, at man forsøger at omvende folk til en bestemt tro eller praksis og dernæst døbe dem til et bestemt kirkeligt medlemskab, uden at føre den omvendte ind en træning, der vil få dem til at gøre eller følge det Jesus har befalet sine disciple (Willard 2006, 5). Kirkerne er derfor blevet fyldt med pseudodisciple –

²⁸ Kendt ordsprog blandt management eksperter (Willard 1998, 68).

²⁹ Bernhard af Clairvaux i bogen *On Grace & Free Choice*, Cistercian Publications Inc. Kalamazoo, Michigan Spencer, Massachusetts, 1988

disciple som, if. Willard egentlig aldrig er blevet gjort til rigtige disciple. Formålet med bogen, *The Divine Conspiracy*, er, at det må blive *genopdaget*, hvad Jesus egentlig befalede sine disciple at gøre, og at der må blive tilvejebragt en forståelse af evangeliet, som vil fjerne det, som hindrer den kristne i at gøre som Jesus gjorde (Willard 1998, 4). Willards påstand er, at discipelskab er evangeliets centrum, og Gudsriget det overordnede paradigme for at leve i discipelskab (Willard 1998, 6). Jeg vil i det følgende redegøre for Willards teologi om Gudsriget, hans kritik af evangelier om "management af synd"³⁰, hans forståelse af discipelskab³¹, åndelig udvikling³² og de åndelige discipliner³³.

2.1.1 Teologien om Gudsriget

Forståelsen af Gudsriget er altafgørende for Willards forståelse af discipelskab. Han præsenterer Gudsriget, som Jesu egen virkelighedsforståelse, og som det essentielle paradigme for Jesu forkyndelse og praksis. Jesu budskab var helt fra begyndelsen: *"Tiden er inde, Guds rige er kommet nær; omvend jer og tro på evangeliet! (Mark 1,15)"*. Når Jesus if. Willard taler om Gudsriget, har det en dobbelt betydning. Gudsriget er nemlig både til stede *allerede* og *endnu ikke*. Willard definerer Gudsriget, som der hvor Guds herredømme er til stede og udøves. Willard fokuserer dog primært på Gudsrigets *allerede* dimension, og pointerer, at det faktisk *altid* har været til stede. *"The Kingdom of God is from everlastingly earlier to everlastingly later. It does not come into existence, nor does it cease (Willard 1998, 285)"*. Guds egen person og vilje

³⁰ Evangelier om "management af synd" er en oversættelse af Willards udtryk: *Gospels of sin management*. For Willard er udtrykket en kritisk beskrivelse af to former for *evangelier*, som ikke har sammenhæng mellem troen og livet. Den ene kalder han det teologiske højre (se 2.1.2.1 Det teologiske højres evangelium ifølge Willard og ligeledes note 34), som alene fokuserer på syndernes forladelse, som en løsningsmodel for at komme i himlen. Den anden kalder han det teologiske venstre (se 2.1.2.2 Det teologiske venstres evangelium ifølge Willard og ligeledes note 35), som alene fokuserer på fjernelsen af verdens sociale synd, med det håb om at få et bedre og mere retfærdigt samfund.

³¹ Se 2.1.3 Discipelskab

³² Se 2.1.4 Kristen åndelig udvikling og udviklingen af menneskets karakter

³³ Se 2.1.5 Åndelige discipliner

er nemlig det, som definerer Gudsriget, og alt som adlyder disse principper, er en del af hans rige. For at uddybe dette henviser Willard til skabelsesberetningen. Her læser vi, hvordan Gud skabte mennesket i sit billede til at herske, og hvordan mennesket fik ansvaret for at forvalte jorden og regere i samhørighed med Gud. Planen var ganske enkelt, at mennesket skulle leve i en relation sammen med Gud, hvor det var skabt til at herske sammen med Gud (Willard 1998, 33). Af natur blev mennesket nemlig skabt som uophørlige spirituelle væsener med en evig plads i Guds univers, men med syndefaldet faldt det ud af Guds primære intentioner for det, og de gode nyheder blev dermed, at Gud ville skabe en mulighed for at genoprette mennesket til et liv i Guds rige (Willard 2006, 20). Gudsrigets dimensioner fortsætter også i det gamle testamente. Her finder Willard mange gammeltestamentlige beretninger om mennesker, fx Abraham, som havde en relation til Gud, og hvordan denne relation fik en bestemt rolle i forholdet til folket. Ofte var denne relation knyttet til Guds velsignelse. Ifølge Willard er det derfor, at jøderne på Jesu tid opfattede Jesus som værende indbegrebet af de gode nyheder om Gudsriget og blot responderende på Guds mulighed for at møde sit folks behov igennem Jesu gerninger (Willard 1998, 24). Indtil Jesu komme havde Gud, efter syndefaldet, kun imødekommet sit folk gennem blandt andet præsterne, profeterne og kongerne, men med Jesus, som hos Willard anses for at være "de gode nyheder", blev Gudsriget tilgængeligt for alle. Når Jesus proklamerede Gudsrigets nye tilgængelighed for menneskene, refererede han primært til det, han kunne gøre for dem. Jesus knyttede ofte helbredelser og dæmonuddrivelse til sin forkyndelse om Gudsriget, og ønskede også selv, at andre skulle gøre brug af Gudsrigets kræfter (Willard 1998, 27).

På den anden side er Gudsriget *endnu ikke* kommet fuldt ud. Willard pointerer, at så længe der også er andre magter til stede, som i åndelig forstand er forskellige fra Gudsriget, vil Gudsriget ikke være kommet fuldt ud. Først når Gudsriget regerer alene og der ikke længere findes magter, som vil det modsatte af Gudsriget, er Gudsriget kommet fuldt ud. Den menneskelige situation er altså den, at Gudsriget er til stede sammen med mørkets rige, og alle de andre forskellige individuelle "riger", som forsøger at gå deres egne veje (Willard 1998, 38).

2.1.2 Evangelier om "management af synd"

Det faktum, at troen if. Willard i store dele af den moderne periode, ikke har haft en særlig stor indflydelse på den vestlige kristnes aktuelle liv, præger vores nutid. Willard ønsker at påvise, hvordan det kristne budskab essentielt set kun har handlet om hvordan man skulle forholde sig til synd. Livet, eller vor aktuelle eksistens, har i denne periode sjældent været inkluderet i det, som det kristne budskab havde med at gøre (Willard 1998, 49). Willards teologi (ud over hans teologi om Gudsriget) kendetegnes netop af kritikken af den manglende sammenhæng imellem troen og livet. I denne forbindelse er nåden hos det teologiske højres³⁴ kritikere ofte blevet kaldt for den billige nåde, eller en brandforsikring for ikke at ende i Helvede. Det teologiske venstre³⁵ mener, at evangeliet i bund og grund handler om at skaffe social retfærdighed gennem kærlighed og retfærdighed, og andre har som en konsekvens af den manglende sammenhæng imellem tro og liv helt afvist troen (Willard 1998, 46). Som vi allerede har set hos Jenkins og Davie, oplever den vestlige kirke stagnation og faldende kirkelig aktivitet. Vi har set hvordan blandt andet den vestlige sekulariserede tidsånd påvirker den vestlige kirkes tilstand. Willard anerkender denne situation, men mener ikke, at et angreb på fx sekulariseringen og moderniteten vil være en løsning.

³⁴ Når Willard skriver *det teologiske højre*, henviser han primært til evangelikale og konservative amerikanske kirkelige retninger. Dermed gælder hans kritik også hans egen baggrund, nemlig baptisterne. Det er straks sværere at overføre begrebet *det teologiske højre* til den danske kontekst. Ud fra Willards beskrivelse af det teologiske højre, som jeg har givet en redegørelse for i afsnittet 2.1.2.1, kunne man bl.a. nævne Den Kirkelige Forening For Den Indre Mission i Danmark (IM), Evangelisk-Luthersk Netværk (ELN) og Luthersk Mission (LM) som danske pendanter til Willards beskrivelse af *det teologiske højre*. De tre udvalgte er alle til en vis grad knyttede til den danske folkekirke. Men den teologiske bredde i folkekirken gør, at Willards betegnelse *det teologiske højre* kun kan overføres på en forholdsvis begrænset del af folkekirken. Note 35 viser, at folkekirken også rummer Willards betegnelse af *det teologiske venstre*.

³⁵ Med det teologiske venstre henviser Willard til bl.a. *social gospel* bevægelsen og den liberale teologi i Amerika (se i øvrigt uddybelsen af dette i 2.1.2.2). I en dansk kontekst er det igen svært at pege på en bestemt kirkelig sammenhæng, som svarer direkte til Willards beskrivelse af det teologiske venstre. Men hvis man skal drage sammenligninger har den Kristelige Forening for Unge Mænd og Unge Kvinder i Danmark (KFUM & K) i dens *praksis* en del elementer fra social gospel bevægelsen. Teologisk set er KFUM & K dog meget differentieret og kan være svær at placere enten i Willards forståelse af *det teologiske venstre* og *det teologiske højre*. Ikke mindst kan man se nogle af disse tendenser hos mange teologisk liberale præster i den danske folkekirke.

Det er slet ikke der kampen for kirken skal vindes. Den sekulære humanisme regerer nemlig på det idemæssige plan, og kan ikke identificeres ved en enkelt person eller gennem fx politisk kamp (Willard 1998, 12+236). Ligeledes mener han, at den vestlige kultur er blevet forvirret. Det, som før i tiden blev anset for at være tåbeligt, bliver i dag anset for at være dyb visdom. Sat på spidsen siger Willard det således: *"Absurdity reigns and confusion makes it look good"* (Willard 1998, 14). I stedet vælger Willard at søge efter årsagen til kirkens krise i kirkens egen teologi. I denne forbindelse finder han to årsager til kirkens krise. Begge kalder han for evangelier om "management af synd".

Kirkens krise begyndte med kampen imellem ortodoksien og moderniteten. Begge havde til formål at nå frem til den rette lære, og således finde frem til et sikkert fundament, som man kan kunne bygge resten af sin viden eller teologi ovenpå. På trods af bestræbelserne for at nå frem til den ultimative sandhed, formåede det teologiske højre ikke, if. Willard, at bevare forståelsen af Kristus som lærer. Kaldet til at følge efter Jesus i discipelskab gik tabt, fordi diskussionen havde fået en for høj vægtlægning på Kristus som sejrherre (Willard 2006, 109). I det følgende skal vi se på Willards kritik af synet på evangeliet på det teologiske højre og synet på evangeliet på det teologiske venstre.

2.1.2.1 Det teologiske højres evangelium ifølge Willard

Det teologiske højres evangelium kendetegnes, if. Willard, ved en vægtlægning på læren om forsoningen, at Jesus døde på korset for at betale for menneskets synd, og at mennesket ved troen på ham vil komme i himlen, når det dør. Ligeledes bliver læren om retfærdiggørelsen vægtet langt højere her end læren om genfødslen, fornyelsen og det nye liv. Det teologiske højre mangler, if. Willard, en grundlæggende forståelse af hvad denne nye genfødsel eller det nye liv betyder i praksis og hvordan den relaterer til tilgivelsen og den tilregnede retfærdighed. På mange måder er troen blevet privatiseret og frelsen kun noget der vedrører den enkelte og Gud (Willard 1998, 51). Resultatet bliver en "stregkode"-tro. Sidder der fx en stregkode for mælk på osten, registrerer skanneren ikke osten, men kun stregkoden for mælk. Scanneren registrer ikke indholdet af varen, men kun indholdet af stregkoden. I "stregkode"-troen betegner stregkoden den tilregnede retfærdighed, som mennesket uafhængigt af sit

øvrige liv har modtaget i tro. Gud ser derfor kun strekkoden, og interesserer sig i øvrigt ikke for selve indholdet bag strekkoden. Dette ser forskelligt ud fra menighed til menighed. Nogle kirker har fokus på at få scannet "strekkoden" gennem regelmæssig syndsbe kendelse. Andre, fx Calvinisterne, har ved deres første "scanning" fået tilregnet deres retfærdighed af både fortidens, nutidens og fremtidens synder. Men grundlæggende kendetegnes det for begge grupper, at evangeliet handler om tilgivelsen af synderne, og det efterfølgende liv efter døden. Livet nu er egentlig ligegyldigt, så længe "strekkoden" gør sit job (Willard 1998, 44-45). Over for Gud ser det altså ved retfærdiggørelsen ud som om man ikke har syndet. I praksis bliver det med denne teologi svært at se om troen er en sand tro, fordi den ikke er målbar i dette liv. I det teologiske højre er der, if. Willard, heller ikke nogen opførsel, som absolut indikerer tro. Kun frelsen ved nåden, gennem tilgivelsen af synderne, hverken mere eller mindre. At insistere på noget mere end troen alene betyder at man tilføjer gerninger til den rene nåde. Dette er kendetegnet for den protestantiske arv (Willard 1998, 52). Det teologiske højres snævre evangelium om "management af synd" finder, if. Willard, hverken støtte i kirkens historie eller i bibelen.

Ifølge Willard ville det teologiske højre få et helt andet syn på frelsen, troen og tilgivelsen, hvis den i stedet anskuede livet på baggrund af Gudsriget – det rige, som allerede er til stede. Jesu ord og gerninger peger nemlig på, at livet i Gudsriget er vejen til frelse. Discipelskab, tilgivelse og himlen er i denne forbindelse en naturlig del af pakken. Han argumenterer for sin påstand ved at drage paralleller til det gamle testamente (GT), som i store træk handler om den intime relation imellem Gud og mennesket eller den fremmedgørelse der kom, når det mislykkes (Willard 1998, 56). Abraham, en af hovedskikkelserne i GT, havde en forventning og tro på, at Gud ville gribe ind i hans jordiske liv og give ham en arving. Abraham troede Gud, som dermed erklærede ham for retfærdig. I denne forbindelse stiller Willard det ironiske spørgsmål, rettet mod det teologiske højres evangelium: "Ville Abraham så komme i himlen når han døde? Abrahams synder og fejltagelser ville hverken afskære ham fra Gud i det jordiske liv nu eller i deres efterfølgende forhold i det evige liv sammen. Selvfølgelig ville han komme i himlen! Hvad skulle Gud ellers gøre med en sådan person? Det

fortælles ofte, at de var venner og som Willard læser Bibelen skal ingen af Guds venner i helvede. Tilgivelse og forsoning er på den anden side essentielt for enhver relation hvor der har været en krænkelse og dette gælder også imellem mennesket og Gud. Mennesket kan ikke bestå til det nye liv uden tilgivelse. Kristus har nemlig gjort denne overgang mulig, sammen med tilgivelsen, gennem hans liv og hans død. Forsoningen med Gud er nødvendig, hvis mennesket skal have et liv sammen med Gud (Willard 1998, 57). Forsoningen involverer på den anden side meget mere end tilgivelsen af synder, for når Jesus taler om tro og frelse er det en meget mere positiv virkelighed end blot forsoningen. Ifølge Willard er det dette fortællingen om Abraham viser. Det hele handler om, hvorvidt mennesket er levende eller død i relationen til Gud, om det virkelig tør stole på den virkelige person Jesus, og om det har tillid til ham i alle dimensioner af dets liv. Dette gør man, if. Willard, ikke på det teologiske højre. Det Gud kan gøre anses nemlig for irrelevant. I stedet har man, if. Willard, fået den fejlagtige forestilling, at Gud tror det er passende kun at tilregne mennesket Kristi retfærdighed og dermed fjerne dets syndeskyld, ved at se på dets sind og dermed se, om det tror på denne bestemte teori om soningens sandhedsværdi også selvom det ikke stoler på Gud i alle de andre foretagender i dets liv (Willard, 1998, 58). Men for Willard handler evangeliet i stedet om de gode nyheder om Gudsrigets nærvær og tilgængelighed i livet nu og for altid gennem tillid til Jesus. Det bibelske udtryk "at kende" refererer nemlig altid til en intim, personlig og interaktiv relation. Når Jesus taler om det evige liv handler det ikke om kendskab til Gud, men det handler om "at kende" Gud gennem et intimt og interaktivt forhold til ham (Willard 1998, 59). Hvordan dette if. Willard ser ud i praksis kommer jeg ind på i afsnittet om discipelskab i 2.1.3.

2.1.2.2 Det teologiske venstres evangelium ifølge Willard

Evangeliet på det teologiske venstre er udelukkende social. Den historiske oprindelse til denne retning finder Willard i den ældre liberale teologi, og mere specifikt i det han kalder "*social gospel*". Visionen var, gennem kristent socialt arbejde, at transformere og hjælpe svage menneskers tilstedeværelse til det bedre, men på baggrund af blandt andet første og anden verdenskrig, anså man det for at være mislykket. Inden 60'ernes

venstreorienterede drejning, stod den ældre liberale teologi ikke fjert fra essensen i det højres evangelium. Ændringen trådte først rigtigt i kraft da National Council of Churches (NCC) i 1963 aktivt gik ind i borgerrettighedsbevægelsen i USA, og blandt andet deltog i protesterne imod Vietnam krigen. Det teologiske venstres evangelium fik dermed en mere politisk og social drejning. Det forløsende sprog i borgerrettighedsbevægelsen blev mere end blot et virtuelt substitut for religiøs tro - det blev det teologiske venstres tro. Det udviklede sig til følgende teologi: at Gud gennem Jesus står bag de sociale værdier, som befrielse, lighed og fællesskab, at Jesus døde for at fremme de sociale værdier, og at han "lever videre" for at favorisere disse (Willard 1998, 61). Det teologiske venstre har altså fokus på at fjerne den sociale synd, som præger verden gennem undertrykkelse, ødelagte fællesskaber, og sociale og strukturelle onder. Det essentielle for en kristen på det teologiske venstre bliver derfor at forpligte sig overfor de undertrykte gennem befrielse og fællesskab. Med dette skifte døde den ældre liberalteologi og opstod i stedet som *en social etik*. Resultatet blev en total inklusivisme i forhold til andre religioner, undtagen dem, som i sig selv var undertrykkende fx den traditionelle kristne eksklusivisme (Willard 1998, 61). Overordnet set bliver det teologiske venstres centrale budskab derfor, at verdens sociale synder kun kan besejres af kærligheden. Da Gud er kærlighed, og Gud og Jesus anses for at være iboende i den menneskelige kærlighed, er Gud at finde, hvor der vises kærlighed. Jesu gerning og død på korset er kærligheden på arbejde. Hans død og opstandelse er et tegn på at kærligheden altid vinder. Et kristent menneske er altså den person, som tror på denne kærlighed, som Jesus besad indtil det sidste. Det teologiske venstres sociale Jesus kalder dermed mennesket til at følge efter ham ved at identificere sig med og elske de undertrykte og de anderledes (Willard 1998, 62). Problemet for det teologiske venstre bliver, at identificere Guds kærlighed blandt de andre former for jordisk kærlighed. Hvilken kærlighed er Gud, når den er iboende i mennesket? Hvem er egentlig den Gud som er kærlighed? Det er her, det teologiske venstres teologi adskiller sig fra den ældre liberale teologi. Gud er nemlig blevet undefinerbar, upersonlig og uvirkelig. Spørgsmålet er, om det teologiske venstres teologi overhovedet taler om en relation imellem Gud og mennesket. Netop fokus på

relationen imellem Gud og mennesket er en af Willards mærkesager, for når der ikke er nogen relation, giver det heller ikke nogen mening at bede. Hos det teologiske venstre bliver bøn, if. Willard, ikke andet end en rituel "viften med hænderne" imod kosmos, som mest af alt kun giver personlig trøst eller hjælper med at ændre attituden (Willard 1998, 62). Når Gud eller Jesus ikke anses som levende eller tilgængelige personer og det dermed ikke længere anses for muligt at stå i et meningsfuldt og relationelt forhold til dem, bliver kirkens bekendelse og ritualer, if. Willard, ikke andet end trøstende symboler for en anden virkelighed, som er fjern og utilgængelig, men kun som en fantasiens mulighed eller som en følelse. Denne teologi indskrænker sig dermed kun til følelser om livet som en helhed, mens religionen som en mulighed forsvinder ud i ingenting. I praksis ender dette evangelium som en anden version af den amerikanske drøm. Lyst og begær bliver helligt og enhver som modarbejder friheden til lyst er af det onde eller syndig. Ifølge Willard er det teologiske venstres resultat altså endnu et evangelium om "management af synd", som i sin substans er forudsat af den vestlige verdens sociale og politiske idealer for menneskets eksistens i den sekulære verden (Willard 1998, 63).

2.1.3 Discipelskab

Når Willard taler om discipelskab, skal man læse ham på baggrund af hans Guds riges teologi og hans kritik af det teologiske højre- og venstres evangelium. Begge fløje mangler, if. Willard, disciplinen discipelskab i deres teologi og har ligeledes en forkert forståelse af Gudsrigets betydning. Historisk set er discipelskab ikke et nyt fænomen, men derimod en fast og nødvendig del af dette at være et kristent menneske (Willard 2006, 109). Med modernitetens frembrud og kampen imellem denne og ortodoksiens fokus på den rette lære, forsvandt talen om discipelskab til Kristus. I dag er talen om discipelskab så igen kommet frem. Opblomstringen af discipelskab skyldes, if. Willard, en grundlæggende skuffelse blandt de kristne, som sammen med Willard søger et autentisk kristenliv. Der har nemlig været en stigende utilfredshed med den kristne institution, og den kristne forståelse og sammenhæng imellem troen og livet. Det, som den kristne har bekendt sig til, har simpelthen ikke fungeret efter hensigten (Willard 2006, ix). Dog er den almene tilgang til discipelskab forandret, fordi dette at træde ind i

discipelskab bliver anset for at være en *frivillig* størrelse eller noget som kun nogle få er kaldede til. Man vælger frit imellem enten at blive en discipel eller ikke, for et liv i discipelskab er ikke længere nødvendigt for at kunne forblive en kristen. Denne tilgangsmåde til discipelskab er Willard dybt uenig i (Willard 2006, 4 og 1998, 309). Der er flere årsager til denne forandring. Enten betragter man discipelskab som et mysterium eller så er det noget man er kommet til at frygte (Willard 2006, 8). Willard har det derfor som sit mål at fjerne det, som har gjort discipelskab til en mystisk størrelse og i stedet pege på glæderne ved at være i discipelskab.

På Jesu tid var indholdet af discipelskab primært, at disciplen tilbragte al sin tid sammen med mesteren over en længere periode, for at se på og efterligne det som han gjorde. Det var pålagt disciplen, at han skulle have en attitude, der var observerende, studerende, lydende, og imiterende. Det kunne være nødvendigt at disciplen forlod familien eller sit job over en længere periode. I dag er discipelskab nødvendigvis blevet anderledes, for det er ikke længere muligt at følge Jesus på samme måde som dengang, men prioriteterne, intentionerne, hjertet af disciplens indre attitude bør stadigvæk være den samme - i dag som dengang. En discipels hjerte skal kunne rumme et ønske, en beslutning, og en fast intention om at følge efter mesteren. Når disciplen har opregnet omkostningerne ved at blive en discipel, så handler det for denne om at blive ligesom sin mester (Willard 2006, 7 og Willard 1998, 303). De kristne, som ikke vælger at blive disciple, har åbenbart noget der er vigtigere at foretage sig, hvad enten det er inden for eller uden for kirken. Willard peger på to grunde til dette. Enten er der ganske enkelt noget der optager ikke-disciplen mere end Jesus, eller også kender han ikke det gode alternativ. For, if. Willard, er det muligt at leve under Guds omsorg og herredømme, ved at arbejde og leve ved Jesus og altid søge Guds rige først og hans retfærdighed. Han tænker især på dette at begynde at leve sit liv efter Gudsrigets paradigme (Willard 2006, 8). Willard mener, at prisen for ikke at være i discipelskab er langt højere. Konsekvensen er et liv uden vedvarende fred og uden den overflod, som Jesus sagde han kom for at give (Willard 2006, 9). På den anden side er der heller ikke noget i hverken Jesu eller i hans efterfølgeres budskab, der foreslår at mennesket blot skal nyde syndernes forladelse på Jesu

bekostning og efterfølgende afbryde enhver relation til ham. Det er dette, som nogle, if. Willard, kalder vampyr-kristne. De drikker gerne hans blod, men ønsker ikke at få del i hans karakter (Willard 2006, 13-14). Willard siger: *"Discipleship is a life of learning from Jesus Christ how to live in the Kingdom of God now, as he himself did"* (Willard 2006, 62). Et liv i discipelskab handler altså om at lære af Jesus, hvordan man lever i Gudsriget, som er midt iblandt os. Men hvorfor er discipelskab så blevet et mysterium eller hvorfor frygter folk, if. Willard, et liv i discipelskab? Willard mener, at svaret findes i, at kristne slet ikke aner hvad Jesus egentlig stod for. I dag er det vestlige samfund nemlig præget af en massiv informationsstrøm, som på mange måder tilsidesætter Jesus, som læremesteren. Mange kristne har dybest set ikke nogen forventning om at kunne lære noget af Jesus (Willard 2006, 18). Har man et problem af hvilken som helst størrelse, søger man ikke først og fremmest et svar hos Jesus³⁶, men i stedet i fx tidens populære litteratur (Willard 1998, 67). I Willards *The Divine Conspiracy* er de første linjer på side 1 dedikeret til de mange pseudodisciple, som tror, de ved, hvem Jesus er og hvordan hans lære skal forstås. Dybest set har deres formodede fortrolighed til Jesus ført dem til at have manglende kendskab om ham (Willard 1998, 1). Ifølge Willard er en konsekvens af denne uvidenhed er en mangel på respekt for Jesus, som egentlig burde hyldes som Herre (Willard 2006, 19). Mennesket burde i stedet lære af Jesus, som menneskets grundlæggende *in-former*³⁷, for han er dets vigtigste visdomskilde både som informant og skaber. Det fremgår desværre ikke særligt tydeligt, om Willard også er af den opfattelse, at der kræves discipelskab for at blive frelst.

2.1.4 Kristen åndelig udvikling og udviklingen af menneskets karakter

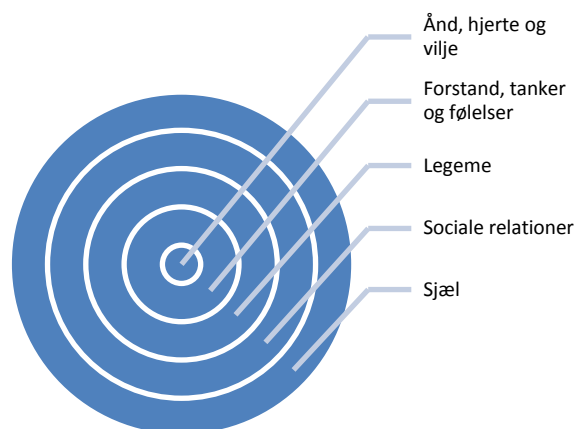
Hvordan ser discipelskab så ud i praksis, når muligheden for at følge efter Jesus ikke længere er mulig på baggrund af hans manglende fysiske tilstedeværelse? I denne

³⁶ Willard forklarer ikke præcis hvordan.

³⁷ Willard har sammensat ordet *in-former* af de to ord: *information* og *former*, hvor den første betyder information og den sidste betyder skaber. Det vil sige, at Jesus både er vores informant og skaber. *In-former* trukket sammen til *informer* giver ingen mening i sammenhængen, da det så betyder anmelder, angiver, og stikker.

forbindelse bringer Willard det, han kalder *åndelig udvikling* på banen. Åndelig udvikling er den karakterdannende proces, som den menneskelige ånd gennemgår. I sin grundbetydning har det altså intet religiøst element over sig, fordi det er en proces, som sker i ethvert menneske. Kristen åndelig udvikling er derimod den genløsende dannelsesproces af menneskets inderste, således at det løbende påtager eller nærmer sig Jesu indre karakter mere og mere (Willard 2006, 104-105). Sagt på en anden måde er åndelig udvikling en holistisk proces, som præger det *hele* menneske alt efter kilden til denne prægning. *Spiritualitet* og åndelig udvikling viser sig fx i de *aktive* handlinger, hvor mennesket samvirkende virker gensidigt med Gud og Gudsriget. Dette er, if. Willard, kun muligt på baggrund af den åndelige fødsel, som igen er sket ved Guds initiativ gennem Ordet. Resultatet er, at menneskets eksistens oplever fornyelse og bedre kvalitet og dertil passende nye kræfter. Et menneske bliver, set i dette lys, først en *spirituel person* når det i dets liv lader sig integrere i og dominere af Guds rige og herredømme. I denne forbindelse er "åndelige babyer" kendetegnede ved, at deres iboende og socialiserede personlighed ikke er kommet under Guds ledelse gennem genintegrering til et nyt liv i Gudsriget (Willard 2006, 49). Spiritualitet må altså ikke kun referere til den menneskelige dimension, men den skal også referere til Guds dimension. I dag forstår man, if. Willard, kun spiritualitet som forskellige måder at føre et religiøst liv på. Derfor taler man om flere former for spiritualitet, blandt andet franciskansk, benediktinsk, baptistisk spiritualitet, og der kunne også nævnes mange andre religioner, som intet har med kristendommen at gøre. Willards pointe er, at der findes forskellige måder at udøve religion på, men indholdet kan være vidt forskelligt. Man skal ikke forveksle lerkarret med skatten (se 2 Kor 4,7). Skatten er, if. Willard, Jesu Kristi liv og kraft og lerkarret den måde vores religion ser ud objektivt (Willard 2006, 50). Et eller andet er gået galt, når man, if. Willard, gør mere ud af at være en rettroende protestant, ortodoks lutheraner, katolik eller baptist end at være en rettroende kristen – dermed en discipel af Jesus. Willard opdeler mennesket i ånd, sind, legeme, sociale relationer, og sjæl. Menneskets ånd er det inderste centrum og sjælen det yderste, der omkranser de mellemliggende aspekter (se i øvrigt figur 1). Willard sætter desuden lighedstegn imellem ånd på den ene side og hjerte og vilje og

på den anden side imellem sind på den ene side og tanke og følelse (Willard 2006, 55). Når Willard omtaler hjertet, kunne han derfor lige så godt have nævnt ånden eller viljen. Pointen med Willards beskrivelse af menneskets indre er, at han vil vise hvor den åndelige udvikling bør tage sin begyndelse.

Figur 1

Hjertet eller *det gode hjerte* er nemlig det centrale i Jesu lære om menneskets tilstand. Jesus siger det således: "(...) *For hvad hjertet er fuldt af løber munden over med* (Luk 6,45)." Det er forandringen af hjertet, ånden og viljen til det gode, der danner grundlag for en sand kristen åndelig udvikling. På mange måder handler det for mennesket om, at finde ud af hvem det selv er og hvorfor det er her. I forholdet til kristen åndelig udvikling er Willard derfor grundlæggende præget af Guds riges teologien - at mennesket blev skabt i Guds billede og at det blev skabt til at herske i en relation sammen med Gud. Mennesket skal nemlig gennem åndelig udvikling lære at se sig selv, som Gud ser det. Den åndelige udvikling skal begynde i hjertet, og efterfølgende sprede sig til både sindet, legemet, de sociale dimensioner, og dermed hele sjælen. Har mennesket alene fokus på det ydre, så træner det kun sin spiritualitet på baggrund af ydre humane betingelser. Dette kan føre til ren legalisme. Derfor kan sand åndelig udvikling, if. Willard, ikke ske udefra. Farisæerne lod sig fx styre af dogmerne og loven, og fokuserede kun på at gøre de gerninger som loven krævede, men Jesus lod sig styre af Ånden, som var i hjertet. Dogmerne og loven er dermed modsætninger til Ånden og livet (Willard 1998, 1). Åndelig udvikling i Kristus er fuldført og missionsbefalingen

opfyldt, når det genfødte menneske gør sit bedste forsøg på at leve efter Kristi befalinger og til dette formål laver realistiske planer for at realisere dette, gennem et passende forløb af åndelige discipliner. Ingen kan klare dette alene, derfor skal mennesket også følges med andre på denne pilgrimsvandring. I denne forbindelse lover Willard, at Jesus vil åbenbare sig undervejs (Willard 2006, 76). Willard bygger nok denne påstand egne erfaringer, hvilket er kritisabelt, fordi hvad sker der så, når man forsøger sig med disse discipliner, og Jesus ikke åbenbarer sig? Er man så ikke en god nok kristen?

Set i relation til mission betyder dette, at Willard ser indad. De kristne skal ikke først og fremmest gå ud i verden for at omvende verden. De skal heller ikke forsøge at omvende kirken, men de skal begynde med sig selv, og blive sande disciple. Først når de er blevet disciple kan de blive vidner for Jesus. Et vidne vidner for at andre kan komme til erkendelse af sandheden. Den kristne kan altså ikke i sig selv forsøge at genoprette kirken, for det er alene Guds job. På denne måde bliver disciplens job alene at fungere som et afslørende spejl for verden, således at den får en sand selverkendelse og opdager Guds intentioner for denne (Willard 2006, 225-227).

2.1.5 Åndelige discipliner

Kristen åndelig udvikling sker blandt andet gennem *de åndelige discipliner*, som består af faste, bøn, selvvalgt ensomhed, stilhed, tjeneste, studier (bibellæsning), følgeskab og fællesskab med andre (Willard 2006, 86). Når mennesket træder ind i de åndelige discipliner handler det ikke så meget om åndelighed, men om lydighed til Kristus. Problemet er, at man i dag har genereret en religion hvor lydigheden ikke er essentiel (Willard 2006, 44). Dette er sket på trods af, at netop denne disciplin danner grundlaget for alle de andre åndelige discipliner. Frelsen adskilt fra lydighed er, if. Willard, helt ukendt i de hellige skrifter (Willard 2006, 14). For Jesus kræver lydighed³⁸. Livet i Kristus har at gøre med at være lydig imod hans lære. Det kræver fx lydighed at leve efter det dobbelte kærlighedsbud (Willard 2006, 45). Men på den anden side er

³⁸ Jesus viste selv lydighed. "Han sagde: »Abba, fader, alt er muligt for dig. Tag dette bæger fra mig. Dog, ikke hvad jeg vil, men hvad du vil.« (Mark 14,36)"

lydighed til Kristus *overnaturlig*³⁹ og dermed ikke noget der kan fuldføres uden kraft fra "et liv fra oven" (Willard 2006, 52). Prædikes der kun tilgivelse af synderne, vil kirken, if. Willard, blive fastlåst i et evangelium, der på mange måder minder om det højres evangelium om "management af synd". Konsekvensen er, at man sidder fast imellem troen på den ene side og lydighed på den anden side. I den vestlige kirkes tilfælde er der ingen forbindelse, fordi broen fra troen til lydighed er *discipelskab*. Derfor mener Willard også, at læren om retfærdiggørelsen af tro *alene* slet ikke skaber disciple. Men et liv i discipelskab handler om at lære af Jesus Kristus, hvordan man lever i Gudsriget nu, ligesom han selv gjorde (Willard 2006, 62).

Hvis menneskets karakter skal forvandles, skal man således handle i overensstemmelse med Jesus Kristus. Karakteren er dannet gennem handling og den er forvandlet gennem handling, som inkluderer nøje planlagte discipliner. At træde ind i lydighed til Jesus, intendere på at følge ham og være bevidst om at lære gennem lydighed til Ham er, if. Willard, den sande vej til åndelig udvikling og forvandling (Willard 2006, 65). Willard kender i denne forbindelse ikke til nogen menigheder, som har en konkret plan og praksis for at lære folk at gøre det som Jesus har befale dem at gøre. Mange anser det ikke for at være relevant, og andre anser det for at være umuligt at udføre i praksis. Derfor er det, if. Willard, heller ikke noget under, at kirkerne har vanskeligt ved at identificere en kristen form for åndelig udvikling (Willard 2006, 73). De åndelige discipliner er en slags nøgler til at træde ind i Gudsriget, hvor mennesket kan prøve at leve og handle i Gudsriget. Det handler, if. Willard, ikke om gerningsretfærdighed, men om at det er nødvendigt at handle på baggrund af nåden. For kristendommen er ikke er en passiv, men en aktiv tro. Nåden er det modsatte af fortjeneste, men ikke det modsatte af tiltag og bestræbelser. Måltrettede, beslutomme og støttede bestræbelser er for Willard nøglen til Gudsrigets nøgler og et liv i tjenestens fredfyldte kraft. Mennesket skal være bevidst omkring at det er Jesus der skubber eller bærer

³⁹ Willard er uklar på dette punkt, men måske tænker han på konsekvenserne af syndefaldet. Eller som Paulus siger: "(...) Viljen har jeg, men udføre det gode kan jeg ikke. (...) Jeg finder altså den lov, at jeg, skønt jeg vil gøre det gode, kun evner det onde" (Rom. 7,18-21).

byrden, og ikke mennesket selv. Jesus er ansvarlig for resultatet af dets bestræbelser og om resultaterne vil blive gode eller rigtige. Dette indeholdes, if. Willard, i den bibelske term sabbat. Sabbatten er en gave, som sætter mennesket fri fra dets egne bestræbelser (Willard 2006, 33-34). At bruge sabbatten er at bruge Gudsrigets nøgler til at modtage ressourcer i overflod til livet og tjenesten gennem de åndelige discipliner. Sabbat kan kun blive virkeliggjort, hvis mennesket giver sig selv chancen for fx at være alene, uden kontakt med andre og uden at man tager sit arbejde med sig (Willard 2006, 35). Den planlagte ensomhed ville, if. Willard, kunne bryde travlhedens kræfter, hast, isolation og ensomhed. Stilhed bringer sabbat med sig, den fuldkommengør den planlagte ensomhed og får mennesket til at overgive sig til virkeligheden og til Gud (Willard 2006, 36). Faste er også en måde at komme ind i sabbatten på. Ligesom ensomheden og stilheden gøres det ikke for at imponere Gud eller for at opnå fortjeneste, heller ikke fordi der er noget galt med mad, men for at det må opdages, hvordan det er at blive næret direkte af Gud (Willard 2006, 37). Pointen er at den kristne selv skal være aktiv i at søge Guds rige, for at vokse i den åndelige udvikling.

2.1.6 Opsummering

Hos Willard er discipelskab evangeliets centrum og teologien om Gudsriget, forstået som allerede-endnu ikke, essentiel. Willard ser store problemer hos såvel det teologiske højre som det teologiske venstres forståelse af evangeliet. Begge mangler sammenhængen mellem troen og livet. Ifølge Willard har det teologiske højre kun fokus på syndernes forladelse med det formål at komme i himlen. Det teologiske venstre fokuserer på den anden side alene på fjernelsen af den sociale synd, således at man får et bedre og mere retfærdigt samfund. På mange måder et karikeret billede, som ikke svarer til virkeligheden. Mange kirkesamfund befinder sig netop mellem disse to poler. Målet for Willard er, at discipelskab, som er broen mellem troen og livet, igen må blive centrum i det kirkelige arbejde. Målet er ligeledes, at denne fokus på discipelskab skal være med til at forvandle disse to fløjes pseudodisciple til sande disciple. Hos Willard er en sand discipel nemlig den, der af hele sit hjerte søger Jesus, den, der ønsker at blive ham lig og den, der ønsker at leve sit liv i forhold til Gudsrigets

paradigme. Willard påpeger, at der i længere tid har floreret en forståelse af Jesus, som gjorde, at han ikke blev taget seriøst. Denne tendens forsøger Willard at modgå, således at de kristne igen får et sandt billede af Jesus, som deres vigtigste visdomskilde både som skaber og informant. Hos Willard viser det sig, at discipelskab i praksis er kristen åndelig udvikling eller den karakterdannende proces, som gør, at disciplen kommer til at ligne Jesus mere og mere. Kristen åndelig udvikling begynder i hjertet, ånden og viljen. Efterfølgende vil denne præge forstanden, tankerne og følelserne, siden legemet og de sociale relationer og til sidst hele menneskets sjæl. Resultatet af en sand åndelig udvikling kan ikke fremtvinges udefra. Forsøges dette, fører det til legalisme. Den åndelige udvikling kan påbegyndes ved at benytte sig af de åndelige discipliner, som i sin dybeste forstand handler om lydighed til Kristus og desuden virker som en slags nøgler til at træde ind i Gudsriget. De åndelige discipliner er faste, bøn, selvvalgt ensomhed, stilhed, tjeneste, bibellæsning, følgeskab og fællesskab.

Mission sker i lyset heraf kun på baggrund af disciplens egen indre prægning af Jesus Kristus. Kristne er kaldede til at være vidner for verden eller kirken, men dette sker kun på baggrund af den indre forvandling, der gør at de, som disciple, bliver levende vidnesbyrd for verden.

2.2 Neil Cole

*"The real issue is not what you think, but what you do about it"*⁴⁰

*"Knowledge is measured by how you put into practice in real life what you know"*⁴¹

Neil Cole (Cole) er grundlægger og leder af *Church Multiplication Associates* (CMA), hvis vision er at starte en bevægelse af kirkeplantninger, der i form af organiske⁴² kirker, multiplicerer sig selv i USA og over hele verden. CMA er en del af den nye strømning, som er kendetegnet ved fænomenet *Emerging Churches*⁴³. CMA er således dannet på baggrund af ønsket om at nedbryde de traditionelle kirkers handlingsmønstre, som, if. Cole, bremser kirkens multiplikationsproces (Cole 2005, 22). Cole har desuden fokus på opbygningen af en ny ekklesiologi, som bygger stærkt på discipelskab. En ny discipel kan hos Cole efter en ganske kort periode som kristen, selv være med til at starte en ny kirke i frembrud (Cole 2005, 185). Jeg vil tage

⁴⁰ (Cole 2008,38)

⁴¹ (Cole 2008, 70)

⁴² Cole kalder sine kirker for *Organic Churches* (Cole 2005, 22). Ideen er, at de, fordi de er organiske og levende, automatisk vil vokse.

⁴³ Emerging Churches (på dansk: *kirker i frembrud*), er en samlende betegnelse for flere forskellige kirkelige frembrud. Betegnelsen stammer fra Eddie Gibbs og Ryan K. Bolger's bog *Emerging Church: Creating Christian Community in Postmodern Cultures*, SPCK, London, 2006, som er skrevet på baggrund af feltstudier i kirker i frembrud (KIF) – både i den amerikanske og engelske kontekst. Resultatet af denne undersøgelse er en liste på 9 kendetegn, som kendetegner KIF. Af disse 9 kendetegn er de tre grundlæggende og de seks variable. De tre grundlæggende kendetegn er: (1) at identificere sig med Jesus, (2) at transformere det sekulære rum, og (3) at leve i et fællesskab. De seks variable er: (1) at byde den fremmede velkommen, (2) at tjene gavmildt, (3) at deltage som producenter, (4) at skabe som skabte væsener, (5) at udøve lederskab som et legeme, og (6) at forene ældgammel og nutidig spiritualitet (Nyborg 2007, 32-46). Nyborg siger: "*Kirker i frembrud lever ud fra tre grundregler, idet de søger at identificere sig med Jesus og at tage del i hans mission til verden. Det gør de ved at nedbryde modernistiske kirkestrukturer og gennem holistisk kristendom generobre det sekulære rum, og ved at leve sammen som fællesskab ud fra den model for fællesskab, de finder i det Ny Testamente*" (Nyborg 2007, 45). Nicholas Thomas Wright og Lesslie Newbigin er også væsentlige bidragsydere til denne bevægelse (Nyborg 2007, 49 og 62).

Det viser sig at CMA eller *Organic Church* svarer ganske præcist til denne beskrivelse af kirker i frembrud, fordi denne identificerer sig med Jesus, forsøger at transformere det sekulære rum og forsøger at leve som et menighedsfællesskab – hvilket også er de mest grundlæggende kendetegn for en kirke i frembrud.

udgangspunkt i Coles tre bøger om emnet: (1) *Cultivating a Life for God: Multiplying Disciples Through Life Transformation*, (2) *Organic Church: Growing Faith Where Life Happens*, og (3) *Search & Rescue: Becoming a Disciple Who Makes a Difference*. I sit forfatterskab, lader Cole sig tydeligvis inspirere af Willard (Cole 2008, 44). Cole og Willard har den samme forståelse af Guds riges teologien og discipelskabets relevans i det nuværende liv. Forskellen er, at hvor Willard er mere filosofisk, er Cole praktiker, der tager udgangspunkt i sine egne erfaringer, og dermed formår at gøre sin teologi mere konkret. Cole er derfor heller ikke akademisk i sin tilgangsvinkel, men benytter sig hovedsageligt af sine egne praktiske erfaringer. Når Cole ikke selv formår at redegøre for sin grundlæggende teologi, vil jeg løbende benytte mig af de personer, som han lader sig inspirere af. Cole deler, ligesom Willard, også bekymringen for den vestlige kirkes nuværende tilstand (Cole 2008, 74).

2.2.1 En missional discipelskabsekklesiologi

Neil Cole er inspireret af Lesslie Newbigin (Cole 2005, xxviii) og hele den missionale bevægelse, som blandt andet førte til oprettelsen af *The Gospel and Our Culture Network*. For Darrell L. Guder, som er en del af dette netværk, er mission nemlig ikke en kirkelig aktivitet, men et resultat af Guds initiativ til at genoprette og helbrede skabningen. Mission betyder *at sende*. Guds karakter og formål som en sendende og missionerende Gud redefinerer vores forståelse af treenigheden (Guder 1998, 4). Den klassiske læresætning *Missio Dei* betyder normalt, at Gud Fader sender sin Søn og Gud Søn sender Helligånden. For Guder stopper det ikke her, for der er endnu én bevægelse: Gud Fader, Søn og Helligånden sender også kirken ind i verden. Denne trinitariske pointe ind i kirkens teologi medfører nødvendigvis et skifte i vægtlægningen i ekklesiologien. Kirken er et instrument for Guds mission. Denne fornyelsesbevægelse mener, at det bibelske budskab er langt mere radikalt, mere inklusivt, mere transformerende end kirken ellers har tilladt den at være. Kirkens tilstedeværelse er ikke et formål i sig selv, men den er et instrument og et vidne om Jesus. Ifølge Guder har Newbigin lært kirken, at Guds mission er at kalde og sende kirken til at blive en missionerende kirke, hvilket vil sige en kirke, der sender sig selv ind i enhver given kulturel og folkelig kontekst. Deraf begrebet missional kirke. For

Cole er Jesus det bedste forbillede for, hvad det vil sige at være kirke. Han inkarnerede sig ind i verden og tilbragte sit jordiske liv i selskab med fattige, udstødte og marginaliserede mennesker (Cole 2005, xxvii). Kirken skal derfor begynde med Jesus og opbygges på baggrund af hvem han er og hvad han har gjort⁴⁴. Gør kirken ikke dette, er den kun de kristnes kirke og ikke Jesu kirke (Cole 2005, 7). Jesus bygger *sin kirke* og ikke de kristnes kirke (Cole 2005, 8). En baggrund for Coles missionale discipelskabsekklesiologi⁴⁵ er altså kritikken af den institutionelle kirkemodel (Cole 2005, xxii), som har været indbegrebet af den kristne enhedskultur⁴⁶, siden kristendommen blev indført som statsreligion i Romerriget i år 392. Denne kritik tager udgangspunkt i, at mange amerikanere faktisk er interesserede i kristendommen, men ikke bryder sig om den institutionelle kirke (Cole 2005, xxii). De er troende, men vil ikke tilhøre nogen kirke. I en kritik af de institutionelle kirker, som har sænket kravene til deres medlemmer i et forsøg på at overleve og holde institutionen kørende, siger Cole: *"lower the bar of how church is done and raise the bar of what it means to be a disciple*

⁴⁴ At identificere sig med Jesus, hvilket er det første kendetegn på en KIF (se note 24).

⁴⁵ En ekklesiologi, som sender kirken ind i en bestemt kontekst på baggrund af discipelskab.

⁴⁶ Cole benytter sig i denne forbindelse af den engelske udtryksform *Christendom*. På dansk er det nærmeste dækkende ord *en kristen enhedskultur*. Christendom er en betegnelse for den sakrale kultur, som, if. Michael Frost og Alan Hirsch, har præget det europæiske samfund fra omkring det 11. århundrede indtil slutningen af det 20. århundrede. Kendetegnende for denne kultur er det institutionelle parløb mellem kirke og stat. I teorien er denne konstellation stadigvæk gældende i den danske folkekirke, i praksis er det kun i ganske få tilfælde, at staten bliver nødsaget til at blande sig i folkekirkelige anliggender. Kilden til parløbet mellem kirke og stat finder man allerede hos Konstantin den Store, som tillod kristendommens tilstedeværelse i Romerriget i år 313. Denne nyvundne tolerance ændrede kristendommens karakter fra at være en marginaliseret, undergravende og forfulgt bevægelse, til senere at blive den foretrukne religion i imperiet. Men gennem de seneste 250 års samfundsændringer i den vestlige verden, har denne sakrale kultur ændret karakter på baggrund af blandt andet sekulariseringen, til det Frost og Hirsch kalder *Post-Christendom* (Frost 2003, 8-9). Jeg vælger også, på baggrund af manglende brugbare begreber på dansk, at benytte mig af det engelske udtryk *Post-Christendom*, når det måtte forekomme. For Guder er *Post-Christendom* et udtryk for den agenda, hvor man ønsker at bevare den kirkelige institution, for institutionens skyld (Guder 1998, 7). I forhold til udtrykket *Christendom* er det i en Nordamerikansk kontekst mere præcist at kalde *Christendom* for *Functional Christendom*, fordi kirken på den ene side allerede er adskilt fra staten, men på den anden side stadigvæk bærer indflydelsen fra *Christendom* i traditionerne, attituden og de sociale strukturer (Guder 1998, 6).

(Cole 2005, xv)”. Coles løsningsmodel for kirkens problem er altså at vende de traditionelle handlingsmønstre på hovedet. Kirken skal sænke tærsklen for, hvad det vil sige at være kirke, og hæve kravene til hvad det vil sige at være en discipel. I stedet for at invitere folk ind i kirkebygningerne, skal man nu gå ud af kirkebygningerne og møde menneskene hvor de er. For Cole er kirken hverken en bygning eller en institution. Den bør heller ikke være knyttet til et bestemt sted, men alene være afhængig af de mennesker, som udgør dens fællesskab og som har en holistisk forståelse af hvad det vil sige at være kristen. Man er nemlig ikke kun kristen om søndagen, men alle ugens dage. Urkirken kunne klare sig uden kirkebygninger de første 300 år, så hvorfor skulle den ikke også kunne det i dag (Cole 2005, 34-41)? Kirken, som det levende fællesskab, har flere formål: (1) Den skal forvente åndelig vækst. (2) Den skal forvente at flere kommer til tro, gennem dette at træde ind i Gudsriget. (3) Den skal hæve kravene for det at være discipel og (4) sende kirken ind i konteksten. Målet er ikke, at den *lokale* kirke bliver større og større ligesom de amerikanske megakirker⁴⁷, men at kirkerne skal begynde at reproducere sig selv gennem dette at plante flere nye levende fællesskaber. For Cole er redskabet til dette discipelskab. Cole siger: *“If we cannot multiply churches, we will never see a movement. If we cannot multiply leaders we will never multiply churches. If we cannot multiply disciples, we will never multiply leaders. The way to see a true church multiplication movement is to multiply healthy disciples, then leaders, then churches, and finally movements – in that order (Cole 2005, 98).”* For Cole er sammenhængen mellem discipelskab og lederskab og mellem lederskab og kirkeplantning naturlig. For er kirken ikke med til at starte nye menigheder løbende, vil

⁴⁷ For Cole har de store amerikanske megakirker udviklet sig til underholdningsvirksomheder, som hele tiden opgraderer sine programmer, og ansætter nye ledere for at brødeføde det store forbrugsmonster (Cole 2005, 95). Men Cole ønsker at hæve kravene for hvad det vil sige at være en discipel, således at kirken ikke længere blot er en ugentlig engangsbegivenhed, som kun er målrettet efter at tiltrække mennesker. Kristne vil aldrig blive andet end kirkelige forbrugere, så længe kirkens ledelse anser dem for at være forbrugere. Af megakirker er der blandt andet *Lakewood Church* med mere end 38.000 gudstjenestedeltagere hver søndag (<http://www.lakewood.cc/AboutUs/OurLeadershipTeam/Pages/OurLeadershipTeam.aspx>) [læst d. 19. november 2008] og *Willow Creek Community Church* med ca. 24.000 deltagere hver søndag (<http://www.willowcreek.org/pressrelease/08pdfs/anniversary.pdf>) [læst den 19. november 2008].

den kristne bevægelse slet ikke kunne fortsætte, men vil uddø. Kirken må først begynde med disciplen. Kirken er ikke kaldet til at starte nye kirker, men til at gøre disciple, som selv gør disciple (Cole 2005, 98). På denne måde bliver discipelskabets frugt, fællesskabet imellem de nye og gamle disciple, grundlaget for en ny kirke(-plantning). Pointen er ikke et nej til flere kirker, men at nye menigheder opstår på baggrund af discipelskab og dernæst lederskab – for det er, if. Cole, kun blandt disciple, man finder nye ledere. Cole tydeliggør denne pointe ved at knytte en kommentar til Matt 9, 37-38 hvor Jesus siger: » (...) *Høsten er stor, men arbejderne få. Bed derfor høstens herre om at sende arbejdere ud til sin høst.*« Og Cole forstår billedet således: Høsten er de ikke-kristne og arbejderne de kristne. Hvis der skal komme flere arbejdere, må de således komme fra høsten. Derfor må kristne, if. Cole, ikke skelne mellem nyomvendte og kristne, for begge er arbejdere, som kan deltage i den fortsatte høst (Cole 2005, 149).

2.2.2 En decentraliseret kirke med et tredimensionelt DNA

Coles kirkemodel er en decentraliseret kirke, der i sin udformning er ukontrollerbar, hvilket højner mulighederne for en spontan vækst. Den flade kirkestruktur udelukker enhver form for topledelse, fordi hvert medlem står lige med det andet (Cole 2005, 127). Men for at undgå at bevægelsen skal miste sin oprindelige trosgrund eller bekendelse, kræver Cole, at hele bevægelsen bygger på det samme kirkelige DNA⁴⁸. Cole definerer det oprindelige kirkelige DNA ud fra det nye testamente. Cole når frem til en nytestamentlig model for discipelskab, som har den fordel, at den hurtigt kan sprede det kirkelige DNA videre. Modellen bygger på tre dele: (1) Den skal kunne modtages personligt, og forvandle sjælen på disciplen. (2) Den skal kunne gentages let, og dermed gives videre efter et kort forløb og (3) den skal kunne regenereres strategisk, hvilket vil sige, at den uden problemer skal kunne oversættes til forskellige kulturelle kontekster. Thom Wolf som Neil Cole lader sig inspirere af, kalder dette for

⁴⁸ Enhver celle består af DNA, som indeholder den information, som er nødvendig for at skabe en organisme
(<http://www.novozymes.com/da/MainStructure/OurScience/DNA/Genes+are+made+of+DNA+and+the+cell>) [læst d. 22. november].

napkin theology, som på dansk betyder *serviet teologi*. Det budskab, som gives videre, skal nemlig være så enkelt, at det kan tegnes eller skrives på en lap papir og samtidigt være så dybt, at det stadigvæk forvandler mennesker (Cole 2005, 111). Med udgangspunkt i akronymet DNA, danner Cole en enkel model, som kan beskrive det kirkelige DNA i tre dimensioner. D for *Divine truth*, N for *Nurturing Relationships* og A for *Apostolic mission*, som på dansk oversættes med Guddommelig sandhed, nærende og opdragende relationer og apostolisk mission. Den første dimension handler om relationen til Gud, den anden om relationen til fællesskabet og den tredje om relationen til verden. Faktisk bruger Cole også akronymet CPR⁴⁹ til at beskrive det kirkelige DNA. CPR står i denne forbindelse for: C for *confessing our sin one to another*, P for *planting God's Word in our heart* og R for *reaching out to others with the message of the gospel*, som på dansk oversættes med at bekende sine synder over for andre, at plante Guds ord i hjertet, og at række evangeliet videre til andre. Igen er der tre dimensioner, der med fordel kan sammenlignes med de tre dimensioner i det kirkelige DNA. (1) Den Guddommelige sandhed, finder man ved at søge og læse i de bibelske skrifter. Det er der, at relationen til Gud forplanter sig til menneskets hjerte. (2) De nærende og opdragende relationer bliver først til virkelighed, når man åbner sig op og bekender sine synder for hinanden. (3) Den apostoliske og sendende mission sker først når man begynder at række evangeliet ud til andre. Det er altså disse tre dimensioner, Cole bygger hele sin organiske bevægelse op omkring.

2.2.3 Kirken som et fællesskab mellem to og tre personer

*"We are now entering the day of the small, and the smaller we go, the bigger our impact on the world can be."*⁵⁰

Coles vision er en kirke, der er bygget på discipelskab, og som er skabt til at vokse spontant ud fra det samme kirkelige DNA. I denne forbindelse er det ikke nok, at kirken har en fast og rolig vækst, nej, den skal vokse eksplosivt. Til dette introducerer Cole

⁴⁹ CPR står for *Cardiopulmonary Resuscitation*, som på dansk betyder Hjerte-Lunge-Redning (HLR). HLR er den nyeste betegnelse for hjertemassage og kunstigt åndedræt.

⁵⁰ (Cole 2005, 94).

endnu en model for kirken, som er ment til at kunne multiplicere sig selv (Cole 2005, 92). Modellen til dette finder man i kirkens allermindste fællesskab, som består i relationen imellem *to eller tre* troende af det samme køn. Cole kalder dette fællesskab for *Life Transformation Groups*, hvilket jeg vælger at oversætte med forvandlingsgrupper (FG). I disse grupper finder kirken sit basale grundlag for et liv i Gudsriget. Baggrunden for denne model finder Cole i flere bibelske skriftsteder⁵¹, hvor fællesskab, ansvarlighed, fortrolighed, fleksibilitet, kommunikation, lederskab og Guds ledelse viser sig stærkere i relationen imellem de to eller tre. Den mest basale beskrivelse af kirken finder Cole i følgende citat af Jesus: *"For hvor to eller tre er forsamlede i mit navn, dér er jeg midt iblandt dem (Matt 18,20)"*. Fordelene ved FG-grupperne er, if. Cole, først og fremmest det lille fællesskab, for man falder ikke så let i med mængden og man opdager det hurtigere, hvis en i gruppen er endt i en krisesituation. Anonymitet i en FG-gruppe er ganske enkelt udelukket. For det andet giver en FG-gruppe mulighed for at få en ansvarlighedsrelation⁵², som kun er mulig på baggrund af en gensidig beslutning om fortrolighed. For det tredje er en FG-gruppe på to og tre personer fleksibel, idet den ikke er bundet af et bestemt geografisk sted. En FG-gruppe kan altså mødes alle steder. Også kommunikationen imellem to og tre personer er enklere, fordi der er færre, der kan tage ordet (Cole 2005, 99-103). En FG-gruppe bygger også på det kirkelige DNA. Dette konkretiserer sig i følgende tre discipliner, som skal medføre både personlig og en åndelig vækst: Cole taler for det første om en fast diæt af bibellæsning, for det andet om bekendelsen af synder og for det tredje om bøn for mennesker, der endnu ikke har mødt Kristus (Cole 1999, 63). Fremgangsmåden i en FG-gruppe er at man allerførst bekender sine synder for hinanden ud fra 11 spørgsmål⁵³. I denne forbindelse gør Cole det klart, at disse

⁵¹ Præd 4,9-12; 1 Tim 5,19; 5 Mos 19,15; Matt 18,15-17+20; 1 Kor 14,26-33; og 2 Kor 13,1.

⁵² At stå i en ansvarlighedsrelation handler for Cole om at bekende sine synder for hinanden og tage ansvar for hinandens liv både åndeligt og verdsligt.

⁵³ I det følgende kommer de elleve spørgsmål (min egen oversættelse): (1) Har du i denne uge været et vidne, til Jesu Kristi ære, i både ord og handling? (2) Har du i denne uge ladet dig selv udsætte for seksuelt forførende materiale eller tænkt upassende fantasier om nogen, som ikke er din ægtefælle? (3) Har du været ærlig i økonomiske spørgsmål eller begæret noget, som ikke tilhører dig? (4) Har du

spørgsmål kun skal stimulere samtalen. De er ikke nogen fuldstændig liste over hvad synd er og de definerer heller ikke, hvad der er sand retfærdighed for kun Jesus Kristus er standarden for retfærdighed. Mennesket skal egentlig kun følge Jesus og ikke de 11 spørgsmål. Kun Jesus kan, if. Cole, frelse mennesket fra synden (Cole 1999, 65). Som forberedelse til et ugentligt FG møde læser gruppens medlemmer imellem 25 og 30 kapitler i Bibelen og er blot et af medlemmerne uforberedt, læser alle gruppens medlemmer de samme kapitler til det næste FG møde igen. Men dette skal, if. Cole, ikke forstås som en straf. Målet er nemlig ikke, at alle personer skal færdiggøre sin læsning hver uge. Faktisk er det kun en fordel, at læsningen bliver gentaget (Cole 2008,171). For Cole er der nemlig en pointe i kombinationen af syndsbevidsthed og den gentagne bibellæsning. Ligesom åndedrættet består af indånding og udånding, således består det kristne liv også af åndelig udånding i syndsbevidstheden og åndelig indånding i bibellæsningen (Cole 2008, 105-114). I FG-gruppens sidste dimension – bønner for de ikke-kristne – mener Cole, at kirkens medlemsmæssige vækst skal begynde. Når FG-gruppens medlemsantal op på 4 medlemmer, skal den nemlig deles. Cole anbefaler dog, at man lader gruppen forblive udeelt de første 2-3 uger og først efterfølgende deler den op i to. Dette afhænger alene af den fjerde persons tilstrækkelige trofasthed (Cole 1999, 63).

2.2.4 Motivationsfaktorerne for et liv i discipelskab

Ifølge Cole findes der fire forskellige slags motivationsfaktorer, som på den ene side dannes i spændingen mellem henholdsvis på den ene side *de naturlige* eller *de åndelige* faktorer og på den anden side *de ydre* og *de indre* faktorer. Den første findes i spændingen mellem *de indre* og *de naturlige* faktorer. Denne gælder alle mennesker og handler ofte om den personlige identitet, stolthed og nydelse. Disse faktorer er, if. Cole, drivkraften til, at mennesket udfører sine personlige ambitioner. Den anden findes i

været ærefuld, forstående og generøs over for dine vigtigste relationer? (5) Har du skadet en person gennem ord, enten direkte eller ved bagtalelse? (6) Har du givet efter for ting, som du er afhængig af? Hvis ja, forklar. (7) Er du forblevet sur på en person? (8) Har du i al hemmelighed ønsket en andens ulykke, til bedste for dig selv? (9) Dit eget ansvarlighedsspørgsmål: _____? (10) Fik du afsluttet læsningen af de aftalte kapitler i Bibelen denne uge? Og hørte du noget fra Gud? Og hvad vil du gøre ved det? (11) Har du været ærlig? (Cole 1999, 64).

spændingen mellem de *ydre og de naturlige* faktorer. Disse er også universelle. Alle kender til, at ydre faktorer kan påvirke ens motivation. En person kan få en anden person til at gøre noget gennem påførelse af smerte, gennem gruppepres eller på baggrund af en løncheck. For Cole kan de negative dimensioner af disse faktorer ofte ende i socialt slaveri. Den tredje findes i spændingen mellem de *ydre og de åndelige* faktorer. Disse kan få folk til at gøre ting på baggrund af skyldfølelse, skam og frygt. Også her er resultatet negativt, da disse ofte ender i følelsesmæssigt fangenskab. Den fjerde og sidste findes i spændingen mellem de *indre og de åndelige* faktorer. Denne er ikke universel, men unik fra person til person. For Cole er det denne, der er den mest værdifulde, men på den anden side også den mest skrøbelige. Denne indeholder i sin positive form passion for sandheden, medfølelse for andre og ærefrygt for Gud. Resultatet af denne ender i uselvsk kærlighed (Cole 2008, 86-89). I Gudsriget bør man ikke benytte sig af de ydre motivationsfaktorer, hvis man ønsker at motivere mennesker til at følge Kristus. Når man vil reproducere disciple skal motivationsfaktoren findes i den *indre og åndelige* dimension (Cole 2008, 89). Hvis ønsket om at gøre disciple ikke kommer indefra, vil processen med tiden bryde sammen. Discipelskab, som reproducerer sig selv, drives kun af den *indre* motivation. Kombinationen af de *naturlige* og de *indre og ydre* motivationsfaktorer kan man, som kristen, ikke slippe af med – de er en del af dette at være menneske. I stedet for at skjule dem, skal man, if. Cole, overgive dem til Kristus, for at de kan blive *helliggjorte*. (Cole 2008, 90). For Cole er det ikke nok, at de naturlige motivationsfaktorer af evangeliet bliver forvandlede, men der skal være noget over den kristne, som gør, at han er anderledes og forskellig fra resten af verden. Der skal være noget over den kristne, som verden ikke kan forstå. Den kristne skal åbenbare noget af Gud til verden (Cole 2008, 91). Det kristne liv skal leves i kombinationen af de *indre* og de *åndelige* motivationsfaktorer (Cole 2008, 92). Cole har i denne forbindelse Paulus som sit forbillede. Villigheden til at dø for sin tro, er ikke noget man ser til hver dag. Denne slags kærlighed er ikke naturlig, men kun mulig i forbindelse med Helligåndens tilstedeværelse og et hjerte der er villigt til at underkaste sig Jesu kærlighed (Cole 2008, 92-93). For Cole er det kombinationen imellem de *naturlige og de ydre* motivationsfaktorer, som kirkerne gør sig mest skyldig i. I denne

forbindelse viser han igen hvor stærk modstander han er af den institutionelle kirketradition. Kirkerne har et problem, hvis de bare betaler sig ud af de behov, der måtte opstå. Mangler der fx nogen til at besøge den syge på sygehuset, så betaler den bare en til at besøge disse. Cole spørger sig selv om dette er ægte næstekærlighed – eller om det blot er købt kærlighed. Igen – ægte kærlighed kommer fra kombinationen mellem *det indre og det åndelige*. Kombinationen mellem det ydre og det naturlige eller det åndelige kan nemlig ende i manipulation. Når man som Cole ønsker at starte en bevægelse, kan motivationen ikke skabes på baggrund af manipulation. Det er kun det, som bliver gjort i kærlighed, der er vedvarende (Cole 2008, 94). Finder man kun sin motivation i kombinationen mellem det indre og det naturlige, bliver ambitionerne selviske. Derfor, kun når motivationsfaktorerne stammer fra kombinationen mellem det indre og det åndelige kan de være nyttige i Gudsriget. Det er i denne kombination at en bevægelse begynder (Cole 2008, 95). Den vestlige kirkes krise skyldes, if. Cole, at man ikke finder sin motivation i kombinationen mellem det indre og det åndelige. Nøglen til effektiv discipelskab og vækst⁵⁴ er, at man drager nytte af kombination mellem den indre og den åndelige motivation (Cole 2008, 96). Hvis ikke en discipel ønsker at bevæge sig fremad, men kun gør det på grund af skyldfølelse og pligt, ender hans proces i discipelskab lige så snart det ydre pres forsvinder. Selv når processen allerede er i gang, men på grundlag af et ydre og åndeligt og naturligt pres, vil den savne kvalitet, fordi discipelen mangler entusiasmen. Lysten til at være discipel stammer fra kombinationen mellem både *de indre og de naturlige* og især *de indre og de åndelige* motivationsfaktorer (Cole 2008, 97).

2.2.5 Discipelskab og mission

Bad people make good soil. There`s a lot of fertilizer in their lives”⁵⁵

Cole er en evangelist, som brænder for at fortælle evangeliet til mennesker. For Cole er en ægte discipel en Kristi efterfølger, men også en *helt*, der er sat på jorden for at redde mennesker (Cole 2008, 37-38). Som vi skal se i det følgende afsnit er han på dette plan

⁵⁴ "(...) *disciple making and multiplying...*(Cole 2008, 96)"

⁵⁵ (Cole 2008, 58)

ret selektiv i forhold til hvilke mennesker han ønsker at gøre disciple. Det første kriterium for at udvælge hvem der skal *reddes* og *gøres* til disciple, finder Cole i det at se efter en indre desperation, der er større end personens stolthed (Cole2008, 57). Personen skal være villig til at gribe fat om de gode nyheder, for man kan ikke redde folk, der ikke vil reddes. Baggrunden for dette er en kritik af discipelskabsmodeller, som tager udgangspunkt i folk, der allerede er kristne, som allerede er engagerede og ønsker at blive mere engagerede. Det er, if. Cole, en fejlslutning at tro, at det er bedst at begynde med de mest engagerede og dem der allerede har forpligtet sig. Cole pointerer, at Jesus altid begyndte med dem, der havde størst brug for frelsen⁵⁶. I stedet for at undgå de svage og krævende personer bør man, if. Cole, investere i netop dem. Hvis man ikke hjælper de mennesker, der har mest brug for hjælp, men i stedet fokuserer på de raske og velfungerende, har vi misforstået budskabet om Gudsriget. Discipelskab bør altså begynde med mennesker, der, if. Cole, har et ægte behov for Kristus. Cole pointerer, at det ikke nødvendigvis er de *gode* mennesker⁵⁷, der er *den gode jord*⁵⁸ (Cole 2008, 58). Cole opstiller i denne forbindelse syv grunde til altid at begynde med dem, der har mest brug for hjælp. Cole kalder i denne forbindelse disse for *desperate syndere*. For sådanne har, if. Cole, et stærkere ønske om at holde fast i Kristus – deres liv afhænger jo af ham. De vil for det andet se, at deres liv ændrer sig hurtigere end dem, som allerede *gør det godt*. De vil for det tredje være mere villige til at bekende deres syndere, fordi deres synd er tydeligere. De vil for det fjerde blive omvandrende og talende vidnesbyrd om evangeliets kraft overfor andre. De har for det femte bedre kontakter med andre ikke troende mennesker. For det sjette er de, if. Cole, *den egentlige grund* til at Jesus kom og døde, for han elsker at frelse desperate syndere. For det syvende bringer disse, som gennem evangeliet er blevet forvandlede, større ære til Gud, fordi de *gør* miraklet endnu større (Cole 2008,59). For Cole er det

⁵⁶ Cole henviser til Matt 19,30, Mark 10,31 og luk 13,30.

⁵⁷ Ud fra konteksten er der tale om mennesker der har styr på deres liv og deres økonomi.

⁵⁸ Cole henviser til lignelsen om sædemanden (mark 4,4-20). Den gode jord er der, hvor kornet vokser og giver udbytte, trediv, tres eller hundrede fold.

også vigtigt at vide, når man gør disciple, at man også kan møde mennesker, som kan trække discipelen i den modsatte retning. Derfor påpeger Cole, at det er nødvendigt at vælge at disciple dem, som er villige eller trofaste i helbredelsesprocessen. Det handler, if. Cole, om at vælge dem, der vil reddes (Cole 2008, 60).

2.2.6 Opsummering

Cole står bag bevægelsen CMA, et kirkeplanternetværk, der teologisk set har flere lighedspunkter med fænomenet *kirker i frembrud*. Teologien bag Coles kirkemodel er, ligesom Willard, Gudsriget forstået som *allerede-endnu ikke*. Coles kirker har en missional discipelskabsekklesiologi, som betyder, at kirken sender sig selv ind i det sekulære rum og bygger levende kirker på baggrund af discipelskab.

Cole kritiserer de institutionelle kirkers berettigelse, fordi de har sænket kravene til medlemmerne, i et forsøg på at vende den nedadgående medlemskurve. Denne taktik er, if. Cole, uden virkning. Løsningsmodellen er i stedet, at hæve kravene for hvad det vil sige at være discipel, men sænke tærsklen for hvad det vil sige at være kirke. Kirken er nemlig ikke en bygning, men et levende fællesskab af disciple. Derfor begynder Coles kirker også med discipelskab, som bliver grundlaget for nye ledere, nye kirkeplantninger og til sidst en bevægelse.

En organisk kirke er også en decentraliseret kirke. Målet er, gennem en flad kirkestruktur, at øge mulighederne for spontan vækst. Væksten skal komme på baggrund af det samme kirkelige DNA. Denne er udformet i tre dimensioner: Relationen til Gud, relationen til fællesskabet og relationen til verden. I FG-grupperne, den organiske kirkes mindste fællesskab, som består af 2-3 personer af samme køn, konkretiseres det kirkelige DNA, idet man holder hinanden ansvarlige for at læse 25-30 kapitler i Bibelen hver uge, sørger for at bekende sine synder over for hinanden og beder for sine ikke-kristne venner.

For at en discipel kan være med til at starte en bevægelse, skal han finde motivationen i kombinationen mellem den indre og den åndelige motivation, som består af *den uselviske kærlighed*. Denne motivationsfaktor finder sin kraft i passionen for sandheden, medfølelse for andre og ærefrygt for Gud. Discipelen vil på den anden side

altid være præget af de to naturlige motivationsfaktorer både i forhold til det indre og det ydre pres og skal derfor også hellige disse for Gud. Den indre og naturlige motivation – at disciplen har et behov for at udføre sine personlige ambitioner – må ikke ende i selvished og den ydre og naturlige motivation – at disciplen kan vælge at lade sig styre af et ydre pres i form af en løncheck eller på baggrund tvang og smerte – må ikke ende i socialt slaveri. Den tredje mulighed består i det ydre og det åndelige motivationspres, som ofte ender i følelsesmæssigt fangenskab på baggrund af skyldfølelse, skam og frygt. Motivationsfaktorerne i henholdsvis det naturlige og det ydre og det åndelige og det ydre, kan i sin negative form ende i manipulation, hvilket ikke bidrager til nogen bevægelse.

I forhold til mission og discipelskab er Cole målrettet mod de desperate syndere, de marginaliserede og de som ikke regnes for noget. Cole forsøger således ikke at gøre disciple ud af dem, som allerede er kristne eller velfungerende mennesker.

2.3 Mike Breen og Walt Kallestad

Mike Breen (Breen) er tidligere præst og teamleder for St. Thomas Church⁵⁹ (STC) i Sheffield, England. Gennem brug af *livsmønstre*⁶⁰, en model for discipelskab, udviklet af Breen selv, voksede STC til en af de største kirker i England. STC havde i 2005 mere end 2000 deltagere - hvor 70 procent af deltagerne var under 35 år. Den anden person i denne sammenhæng er Walt Kallestad (Kallestad), som er præst i *Community Church of Joy* (CCJ) i Phoenix, Arizona – en såkaldt megakirke på 12.000 medlemmer. Efter at disse to stødte sammen, endte Breen med at flytte til USA og komme på stab i CCJ, samtidigt med at han blev underviser på *Fuller Theological Seminary* (Breen & Kallestad 2005 (herefter Breen), 13-14). Baggrunden for Breen og Kallestads teologi er forståelsen af Gudsrigets betydning, som noget der er her *allerede*. De siger: "*Living in the kingdom with the king as our guide – that is discipleship* (Breen 2005, 23)". Sammen har de skrevet bogen *A Passionate Life*, som beskriver hvad det vil sige at være en discipel og leve et liv i discipelskab ud fra modellen livsmønstre.

2.3.1 Introduktion til Livsmønstre

På det nye testaments tid brugte man *ord* til at lære fra sig. Vi ser det blandt andet i Jesu lignelser, prædikener og bønner. Datidens kristne lærte skrifterne at kende ved at lære dem udenad – altså på baggrund af ord. Det nye ved Breen og Kallestad er, at de tager udgangspunktet i den aktuelle visuelle strømning, som præger vores tidsalder. Nutidens kommunikationsformer, som primært sker gennem det visuelle medie i fx logoer, billeder og film, gør, at mennesket ikke på samme måde er øvet i at lære udenad. Hvis vi i dag har behov for ny information, finder vi det nemt og hurtigt via internettet. Derfor er der også i kirken behov for nye kommunikationsformer, som svarer til den visuelle tidsalder. Breen og Kallestad vil mene, at man i nutidens kirkelige kommunikation har brug for simple visuelle figurer, som kan gøre det langt lettere at huske information, end hvis den blev givet på baggrund af ord og tekst alene. Derfor har Breen og Kallestad også udviklet otte figurer, som de kalder livsmønstre. (Breen

⁵⁹ En engelsk kirke, der både er anglikansk og baptistisk orienteret (Breen 2005, 13).

⁶⁰ Livsmønstre er en oversættelse fra det engelske *lifeshapes*.

2005, 30-31). Af livsmønstre findes der cirklen, halvcirklen, trekanten, firkanten, femkanten, sekskanten, syvkanten og ottekanten (Breen 2005, 33). I forhold til min problemstilling er det kun de første 4 mønstre, der er relevante:

Cirklen handler om læring.

Halvcirklen handler om rytme.

Trekanten handler om relationer.

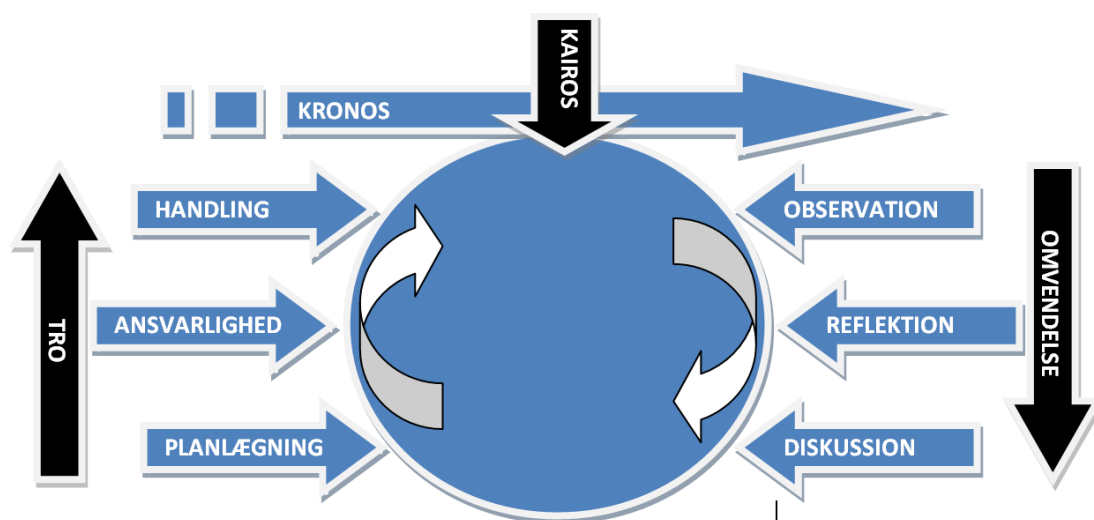

Firkanten handler om lederskab og discipelskab

2.3.2 Cirklen

Cirklen tager udgangspunkt i Markus 1,15, hvor Jesus siger: " (..) *Tiden er inde, Guds rige er kommet nær; omvend jer og tro på evangeliet.*" Ifølge Breen og Kallestad har dette vers grundlæggende to pointer: Disciplen bør, idet han vandrer i det nærværende Gudsrige, både være i proces i forhold til omvendelsen og i forhold til troen (Breen og Kallestad 2005,40). Modellen bygger ligeledes på forståelsen af de to forskellige græske ord for tid: $\acute{o} \chi\rho\acute{o}\nu\omicron\varsigma$ og $\acute{o} \kappa\alpha\iota\rho\acute{o}\varsigma$. Hvor $\acute{o} \chi\rho\acute{o}\nu\omicron\varsigma$ refererer til den kronologiske tid og $\acute{o} \kappa\alpha\iota\rho\acute{o}\varsigma$ refererer til det bestemte øjeblik, som kan ændre begivenhedernes gang. I Mark 1,15 anvender Jesus ordet $\acute{o} \kappa\alpha\iota\rho\acute{o}\varsigma$ for at påpege, at det er i det samme nu, at Gudsriget er kommet nær. Ud fra denne skelnen introducerer Breen og Kallestad læseren for et nyt begreb, som de kalder for en *kairos-begivenhed*. Denne beskriver forskellige afgørende øjeblikke i menneskers liv, såsom at få sit første barn, at blive forelsket, at blive taget i utroskab eller at være vidne til et dødsfald. Kairos-begivenheden er altså det øjeblik, som kan begynde en proces i et menneskes liv. Som det fremgår af eksemplerne behøver en kairos-begivenhed ikke nødvendigvis

være af en religiøs karakter. Kairos-begivenheder er enten positive eller negative, men aldrig neutrale (Breen 2005, 37). Ofte, når det gælder negative kairos-begivenheder, søges der tilbage til begivenhedens årsag, i håbet om, at den ikke gentager sig. Breen og Kallestad vil på den anden side gerne udfordre til at se fremad, således at den konkrete situation bliver kilde til konkret læring. Livet i troen er nemlig ikke lineær fra frelsens øjeblik og til endemålet i himlen. Når kairos-begivenheden forekommer, skal den være en hjælp til ny læring (Breen 2005, 38-39).

Figur 2: Cirklen (Breen 2005, 40).

Den første del af cirklen handler om omvendelse. En Kristi efterfølger er, if. Breen og Kallestad, konstant kaldet til at forandre sine tanke- og handlingsmønstre, hvis han vil vokse som discipel. I denne sammenhæng handler omvendelse ikke om frihed fra straf og dom, men om frihed til forandring og forvandling. Når menneskets indre forvandles vil det også få effekt på de ydre handlinger (Breen 2005, 43-44). Det første punkt i processen er at observere og anerkende problemet eller muligheden – hvilket afhænger af, om det er en positiv eller negativ kairos-begivenhed. Dette sker gennem ærligt at observere reaktionerne, følelserne og tankerne. Dernæst skal disciplen, på baggrund af kritiske spørgsmål, reflektere over observationerne. Den tredje og sidste del af omvendelsen, handler om at diskutere kairos-begivenheden med andre. Det er

nemlig ikke meningen, at disciplen skal gå i discipelskab alene. Til dette er fællesskabet altafgørende (Breen 2005, 44-50).

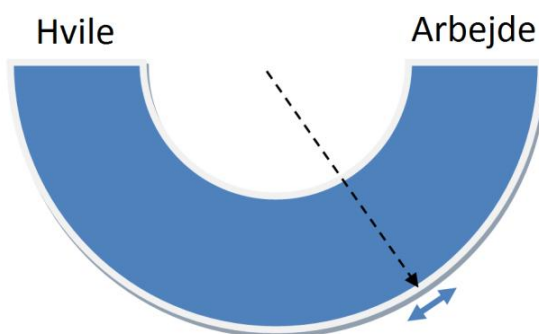
Den anden del af cirklen kalder Breen og Kallestad *tro*. Denne del af cirklen handler om at forandre tanke- og handlingsmønstrene – på baggrund af tro. En tro uden gerninger er en død tro.⁶¹ Det første skridt er at lave en plan på basis af observationerne, refleksionerne og diskussionen til den indre forvandling. En del af denne planlægning involverer at søge Guds rige først, fordi de fleste kairos-begivenheder af åndelige størrelse handler om, at disciplen har sat noget i stedet for Gud (Breen 2005, 53). Planlægning handler altså om at have en vision, som man strækker ud efter. Næste skridt er, at disciplen finder en eller flere personer, som kan holde ham ansvarlig for den plan, der er blevet udarbejdet. Breen og Kallestad tager udgangspunkt i, at mennesket ofte har meget travlt med at påpege andres fejl, men undlader at anerkende dets egne fejl. Pointen er, at man skal gøre det modsatte. I stedet for kun at holde regnskab med andres gerninger, skal disciplen også selv leve i forventningen om at blive kaldet til regnskab for sine gerninger. Forandringer sker følgelig, if. Breen og Kallestad, ikke i det private eller i det skjulte, men i fællesskabet, som kan holde ham ansvarlig i forhold til den planlagte målsætning. Da Jesus sendte disciplene ud på egen hånd, sendte han dem ikke ud alene, men altid i fællesskabet med en anden discipel (Breen 2005, 54-55). Det sidste skridt i cirklen er handling. Tro og gerninger hører sammen. Tanker og intentioner, som mennesket alene holder for sig selv, er ikke handlinger i tro (Breen 2005, 55). For Breen og Kallestad er enhver kairos-begivenhed, som der tages hånd om på baggrund af fx cirklen, et skridt i discipelskab. Tages der ikke hånd om kairos-begivenheden første gang, kommer den bare til at gentage sig senere (Breen 2005, 58).

2.3.3 Halvcirklen

Hvor cirklen handler om håndteringen af en kairos-begivenhed, så handler halvcirklen (se figur 3 og 4) om håndteringen af den lange vandring i den naturlige vekselvirkning mellem hvile og arbejde og således også i balancen mellem dette at blive beskåret og

⁶¹ Se Jak 2,14

at bære frugt. Halvcirklen, som også er et visuelt redskab, forestiller et pendul, der svinger frem og tilbage. Visionen er, at halvcirklen, i funktion, i sidste ende forhindrer udbrændthed, depression, arbejdsnarkomani og arbejdsløshed. Halvcirklen er ekstra relevant i en tid, hvor resultatet af den teknologiske udvikling, i fx mobiltelefoner, e-mail og bærbare computere, har gjort det meget mere almindeligt at kunne tage sit arbejde med hjem – en potentiel fristelse for enhver arbejdsnarkoman. Pointen er ikke, at det er forkert at arbejde, men at man bør få større fokus på sammenhængen mellem hvile og arbejde. I denne forbindelse tager Breen og Kallestad først og fremmest udgangspunkt i et enkelt udpluk af skabelsesberetningen. Det hedder således: *"Bliv frugtbare og talrige, opfyld jorden, og underlæg jer den; hersk over havets fisk, himlens fugle og alle dyr, der rører sig på jorden!"* (1 Mos 1,28)." For Breen og Kallestad har mennesket, i bibelsk forstand, således altid været skabt til at arbejde – også før syndefaldet (Breen 2005, 60-61).

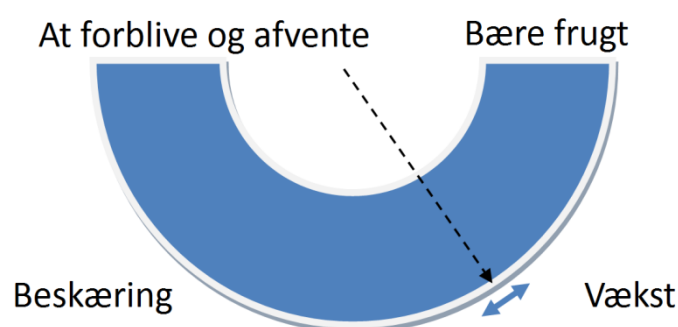

Figur 3 (Breen 2005, 72)

Mennesket blev skabt til at skabe, på baggrund af en konstant bevægelse mellem hvile og arbejde. Syndefaldets forbandelser er ikke selve dette at arbejde, men at mennesket skulle arbejde i sit ansigts sved - imellem tidsler og torne (Breen 2005, 66). Arbejdsløshed eller arbejdsnarkomani er til gengæld en del af forbandelsen. Mange arbejdsløse ved slet ikke, hvad de skal gøre af sig selv i arbejdsløsheden. Uden arbejde føler man sig, if. Breen og Kallestad, ikke som et helt menneske (Breen 2005, 67). På den anden side er hvilen mindst lige så vigtig. I denne forbindelse introducerer Breen og Kallestad et princip mere: at arbejde på baggrund af hvile og ikke at hvile på

baggrund af arbejdet. Først hvile – så arbejde. Dette princip bygger de på rækkefølgen i skabelsen. Gud skabte nemlig først mennesket på den sjette dag. Da den efterfølgende dag var hviledagen, var det allerførste mennesket skulle foretage sig – at hvile (Breen 2005, 69). Hvis man, if. Breen og Kallestad, vil vandre som en discipel, er det nødvendigt at hvile. Ifølge Breen og Kallestad er arbejdsnarkomani nemlig lige så slemt, for Gud, som mord og utroskab (Breen 2005, 70).

Halvcirklen tager således udgangspunkt i skabelsesberetningen, men, som vi skal se i det følgende, tager den også udgangspunkt perikopen om *det sande vintræ* i Joh 15,1-8. Der hedder det: *"Jeg er det sande vintræ, og min fader er vingårdsmanden. Hver gren på mig, som ikke bærer frugt, den fjerner han, og hver gren, som bærer frugt, den renser han, for at den skal bære mere frugt. (...)"* Denne udgave af halvcirklen tager udgangspunkt i vintræet. For at et frugtbart vintræ igen skal bære frugt, skal vingårdsmanden beskære og rense det. Dernæst skal det have tid til at hvile sig og vokse, indtil det igen bærer frugt. Rytmen hos et frugtbart vintræ er således at afvente, at vokse, at bære frugt, at blive beskåret, at afvente, at vokse og at bære frugt igen. Breen og Kallestad påpeger i denne forbindelse, at ordet *vækst* egentlig ikke nævnes i Joh 15,1-8, men de forstår trods alt væksten, som et resultat af denne rytme.

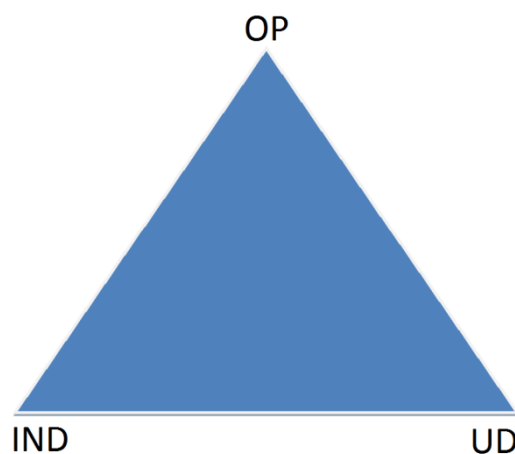
Figur 4 (Breen 2005, 73)

Vækst er ikke det samme som frugt, for uden vækst ingen frugt og uden hvile ingen vækst. I forhold til discipelskab skal livet leves på samme måde. I denne forbindelse knytter Breen og Kallestad især fokus på beskæringen eller renselsen, som i Breens og

Kallestads termer kunne være at faste, tilbringe tid i ensomhed etc.. Det er aldrig sjovt at blive beskåret, men det er nødvendigt, for at disciplen vil kunne bære frugt igen. Den discipel, som ikke lader sig beskære, vil blive ligesom et vintræ, der ikke er blevet beskåret og vokser sig stort – men uden frugt (Breen 2005, 75). Denne konklusion når Breen og Kallestad frem til på baggrund af studier i Jesu egen rytme mellem hvile og arbejde. Fx tilbragte Jesus, efter sin dåb, 40 dage i ørkenen, som udgangspunkt til hans kommende tjeneste (Breen 2005, 81). Først hvile – så arbejde.

2.3.4 Trekanten

Trekanten tjener det formål, at pege på tre grundlæggende dimensioner for et liv i discipelskab. Modellen tager udgangspunkt i Mika 6,8 hvor der står: *"Menneske, du har fået at vide, hvad der er godt, hvad Herren kræver af dig: Du skal handle retfærdigt, vise trofast kærlighed og årvågent vandre med din Gud"*. Dette citat rummer, if. Breen og Kallestad, tre dimensioner.

Figur 5 (Breen 2005, 87)

Den første dimension kalder de OP og handler om dette at vandre med Gud. Den anden dimension kalder de IND og handler om dette at vise trofast kærlighed og den tredje dimension kaldes UD og handler om dette at handle retfærdigt (se figur 5).

Breen og Kallestad knytter ligeledes Jesu liv og gerninger til disse tre dimensioner. Selv havde Jesus en relation til sin himmelske Far gennem bøn, hvilket svarer til OP-dimensionen, så havde han en relation til sine disciple, hvilket svarer til IND-

dimensionen og så havde han også en relation til verden omkring ham, hvilket svarer til UD-dimensionen. Alle disse tre dimensioner finder man i fx Luk 6,12-20 (Breen 2005, 86-87). I OP-relationen handler det grundlæggende om at vandre med Gud. Noget som de kristne, if. Breen og Kallestad, gør alt for lidt. Problemet er, at relationen til Gud ofte kun bliver næret i den ugentlige gudstjeneste. Breen og Kallestad ønsker i stedet, at denne relation bliver levende alle ugens dage. Det er ikke nok at tale og lytte til Gud – disciplen skal også vandre med Gud. Netop i denne vandring ville samtalen også indgå naturligt. For når flere vandrer sammen, er det naturligt at tale og lytte til hinanden (Breen 2005, 88). I OP-dimensionen er menneskets relation til Gud, if. Breen og Kallestad, altid en respons på Guds kald. Mønsteret er: Gud begynder – disciplen responderer (Breen 2005, 90). Denne respons kan dog også gives i relationen til de udstødte, fortabte, sårede etc., for også her interagerer disciplen med Jesus eller Gud. Meget handler om øvelse. Beder eller vandrer disciplen kun sjældent med Gud, er han ikke stærk i OP dimensionen. Derfor handler det om at skabe en rutine, således at OP-dimensionen kommer til at præge hele disciplens hverdag. På denne måde vil han fuldt ud kunne vandre med Gud (Breen 2005, 93). Trekantens OP-dimension er derfor et udtryk for en stærk holistisk kristendom, men som vi skal se i det følgende, gælder dette forhold også i IND- og UD-dimensionen.

I IND-dimensionen handler det om fællesskab. Ifølge Breen og Kallestad er mennesket nemlig skabt som et socialt væsen, som lever bedst i fællesskab med andre. Selv Jesus havde brug for fællesskab. Breen og Kallestad opererer i denne forbindelse med de 3, de 12 og de 72. Jesus havde tre disciple, Peter, Jakob og Johannes, som han delte det meste med. De tolv er de velkendte tolv disciple. Yderligere havde han også de 72 disciple, som stod i yderkanten af relationssfæren (Breen 2005, 95). Grundlaget for IND dimensionen er på den ene side fællesskabet med Gud og på den anden side fællesskabet mennesker imellem. Fællesskabet med Gud er et tema, som, if. Breen og Kallestad, er gennemgående i hele det bibelske materiale. I bibelsk forstand består en relation af den relationelle pagt imellem den stærkere part og den svagere part. Dette eksemplificeres i relationen imellem Gud og folket Israel. Breen og Kallestad forstår nemlig enhver relation som en pagt imellem to parter. Men, if. Breen og Kallestad, er

Guds ønske om fællesskab tydeligst i hans inkarnation som menneske, i Jesus. For her viser Gud, at hans ønske om fællesskab er større end selve pagten. En sand relation består, if. Breen og Kallestad, i dette at være forpligtede overfor hinanden, at identificere sig med hinanden, at dele ejendele med hinanden og at være loyal over for hinanden – hvad det så end måtte koste. Derfor blev inkarnationen en del af Guds plan om at etablere en ny pagt, der var bedre end den gamle, således at Jesus kunne invitere alle mennesker til at leve i hans nærværende rige i en sand relation (Breen 2005, 97). Som en del af Jesu relationelle forhold til sine disciple, levede han i en konstant vekselvirkning mellem at modtage og at give. Også i dag skal dette, if. Breen og Kallestad, kendetegne enhver relation, at man modtager og at man giver. Især dette at modtage er, if. Breen og Kallestad, en udfordring i dag. Ifølge Breen og Kallestad er det netop manglen på fællesskab, der er årsag til den faldende tilslutning til kirkerne (Breen 2005, 101). Mange kirker er i gudstjenesten gode til OP-dimensionen, men de formår, if. Breen og Kallestad, ikke at skabe et imødekomende fællesskab og resultatet af dette manglende fællesskab er en lidende kirke (Breen 2005, 102).

Den sidste del af trekanten handler om UD-dimensionen. Denne omhandler kirkens relation til verden og dennes grundlæggende kald til at gøre disciple. Målet er, at nye disciple med tiden vil komme ind i en relation til både Gud og kirken. For Breen og Kallestad er der dog mange traditionelle eller gamle kristne, der forbinder denne dimension med både den upopulære disciplin evangelisation⁶² og den grundlæggende skyldfølelse over ikke at række ud til verden (Breen 2005, 104). For Breen og Kallestad har dette medført, at mange kirker i tidens løb har uddelegeret denne opgave til enten den enkelte eller til en af de mange missionerende organisationer (Breen 2005, 104). For Breen og Kallestad ligger problemet med uddelegering i dette, at kirken kommer i ubalance i forhold til sit kald. Den skal kunne formå at håndtere alle tre dimensioner. I denne forbindelse påpeger Breen og Kallestad, at de fleste kirker mangler den ene af de tre dimensioner (Breen 2005, 106). Men der findes, if. Breen og Kallestad, en løsning på den ofte manglende UD-dimension. Inspirationen finder de hos Jesus og

⁶² Breen og Kallestad nævner ikke hvorfor den er upopulær.

udgangspunktet er Luk 10, 5-6, hvor det hedder: *"Når I kommer ind i et hus, skal I først sige: Fred være med dette hus! Og bor der et fredens barn dér, skal jeres fred hvile over det, men hvis ikke, skal den vende tilbage til jer."* En enkel model⁶³ for at fremme UD-dimensionen i kirkens arbejde finder Breen og Kallestad i begrebet *en fredens person*⁶⁴. En fredens person er både den, man har en god relation til og den, som man uden problemer kan tale kristendom med (Breen 2005, 210). Det nye i denne form for evangelisation er, at man ikke bruger tid og kræfter på at tale kristendom med mennesker, som ikke ønsker det. Denne tanke bygger Breen og Kallestad på Jesu befaling om at ryste støvet af fødderne i forhold til de byer, hvor mennesker ikke ville tage imod disciplene (se evt. Luk 10,11). På denne måde behøver disciplen heller ikke at få dårlige oplevelser med at dele evangeliet med mennesker, som er dybt uinteresserede.

2.3.5 Firkanten

Alle mennesker har, if. Breen og Kallestad, en potentiel leder gemt i sig. Breen og Kallestad siger: *"We all look like sheep from the front, but shepherds from the back"* (Breen 2005, 111). Alle ligner altså både *fåret* og *hyrden*. Forfra ligner vi *fåret* – bagfra ligner vi *hyrden*. Pointen er: at vi alle i vis forstand er ledere, som følger efter ledere. For der vil altid være nogle, som man selv følger efter og der vil altid være nogle, der følger efter en selv. I forhold til missionsbefalingen bliver kaldet til at gå ud og gøre disciple dermed også et kald til at træde i karakter som leder.

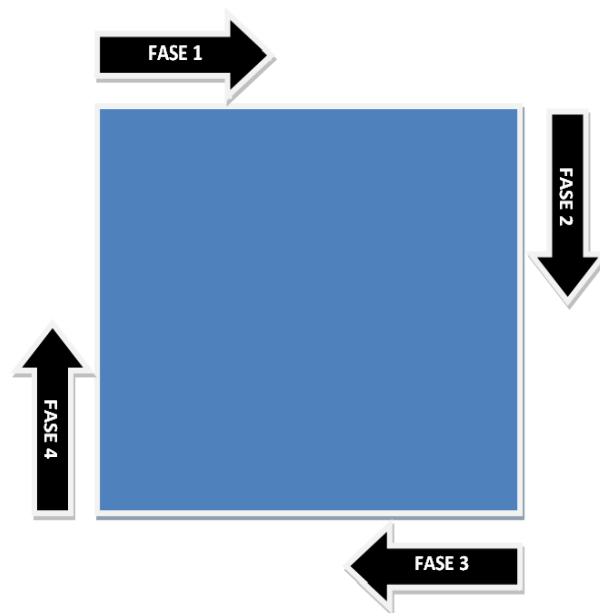
Ikke alle skal være ledende evangelister, men når lejligheden i de forskellige individuelle relationer byder sig, skal alle kristne være klar til at gå foran i tro – hvilket er ledelse (Breen 2005, 111).

⁶³ Breen og Kallestad har egentlig udviklet en ottekant til netop UD dimensionen, men for at der er balance i denne opgave udelader jeg beskrivelsen af denne (se evt. Breen og Kallestad 2005, 210).

⁶⁴ En fredens person er også et begreb som Neil Cole benytter sig af. Hverken Cole eller Breen og Kallestad er særligt tydelige omkring om de selv har udviklet tankegangen eller har det fra en anden kilde (se evt. Cole 2005, 181).

For Breen og Kallestad er en leder også tjeneren. Eksemplet er Jesus. Tjenere har i sig selv intet at give, men hvis de vil være i stand til at give, skal de først selv lære at modtage. Som en Guds tjener har disciplen nemlig ikke andet at give end det Gud giver ham. En leder, hos Breen og Kallestad, er altså en leder, som altid bygger på den nåde, som han selv har modtaget. Nåde er at modtage det, som disciplen ikke fortjener i sig selv og som han ikke kan tilstræbe på egen hånd (Breen 2005, 113). I forhold til firkantens udformning er Breen og Kallestad, som vi skal se i det følgende, tydeligvis inspireret af Jesu ledelse. Breen og Kallestad påpeger, at Jesus skabte ledere ud af en temmelig blandet flok (Breen 2005, 125).

I det følgende vil jeg redegøre for firkanten, som er en model, der både handler om lederskab og om discipelskab. Firkanten er opdelt i fire faser (se figur 6).

Figur 6 (efter Breen 2005, 116+120+126+130)

I *første* fase sætter lederen (i Breen & Kallestads eksempel: Jesus) eksemplet og er direkte i alt hvad han gør. Disciplen har i denne fase stor tillid til lederen, men er på den anden side ukompetent i forhold til den kommende læringsproces (Breen 2005, 115). Disciplens tillid er ligeledes forbundet med en stærk entusiasme, fordi det netop er ham, der er blevet udvalgt af lederen.

I den første fase skal lederen være direkte. Der er ikke plads til en ledelsesstil, som hele tiden undersøger om alle nu også er samtykkende i den valgte ledelsesretning (Breen 2005, 116). I begyndelsen af Jesu tjeneste er ledelsesformen derfor også meget direktiv. Det hedder her: *"Kom og følg mig, så vil jeg gøre jer til menneskefiskere (Matt 4,19)"*. I denne fase går Jesus også foran som et eksempel til efterfølgelse. Disciplenes opgave er grundlæggende at følge efter ham og observere Jesu gerninger.

I den første fase er det altså ganske naturligt, at lederen er direktiv, at han opsætter eksempler for den rette opførsel og på denne måde påvirker disciplens forventninger.

Breen og Kallestad er opmærksomme på, at denne ledelsesstil kan have en uheldig virkning på dem, som har dårlige erfaringer med stærke tyranniske og manipulerende ledere. Men også, at mange vestlige mennesker, fordi de er meget individualistiske⁶⁵, automatisk vil stille sig kritiske overfor en direktiv ledelse (Breen 2005, 118).

Hvis man skal opsummere den første fase, så handler den grundlæggende om, at lederen, der er direktiv, siger: *"Jeg gør, du ser på"*, fordi disciplen er ubevidst inkompetent til opgaven.

⁶⁵ Geert Hofstede, en hollandsk sociolog, har i denne forbindelse udformet en teori, som påviser de kulturelle og nationale forskelle lande imellem. Denne teori opdeler enhver kultur i 4 dimensioner, nemlig i spændvidden mellem den lille og store magtdistance, individualisme eller kollektivism, maskuline eller feminine dominans og struktureringsbehov (Christiansen 2002, 214). I forhold til den første dimension viser han, at fx amerikanernes moderate magtdistance gør, at amerikanere lettere accepterer, at magten er ulige fordelt end i Danmark, der har en meget lille magtdistance. Teorien siger i denne forbindelse, at magtdistancen falder, jo mere velhavende og veluddannet en kultur er (Christiansen 2002, 215). Den anden dimension viser, at amerikanerne har en af de allermest individualistiske kulturer i verden. Danmark er også individualistisk, men ikke i samme grad som amerikanerne. Nøgleordene i forbindelse med en stærk individualistisk kultur er frihed, fritid og udfordringer. Den tredje dimension viser, at USA er et maskulint samfund, som hovedsageligt bygger på selvhævdelse, høj løn og materielle goder. Danmark er i denne forbindelse et mere feminint samfund, som værdsætter tryghed, samarbejde og omsorg. Den fjerde dimension viser, at USA har et større behov end Danmark for at udvikle formelle regler, som kan undgå situationer, der virker truende. Et samfund, der føler sig truet, har lettere ved at tro på, at der findes absolutte sandheder (Christiansen 2002, 214-218).

I den *anden* fase får lederen rollen som coach eller instruktør. Dette betyder, at disciplen ikke længere blot skal observere, men selv deltage aktivt. Breen og Kallestad påpeger, at Jesus i denne fase sendte disciplene ud for at gøre det samme, som han selv havde gjort (Luk 9,1-2+10-17). På denne måde ændres disciplenes karakteristik også. Hvor de før var entusiastiske og ubevidst inkompetente, bliver de i den anden fase både uentusiastiske og bevidst inkompetente. Derfor er lederen i denne fase både nødt til at dele visionen tydeligt og være nådig over for disciplens manglende uvidenhed. Dette kræver blandt andet, at man som leder bruger ekstra meget tid med sine disciple (Breen 2005, 121). Faren ved dette stadie er, if. Breen og Kallestad, at disciplene kan ønske sig tilbage til fase 1. Sker dette, kan det blive en uheldig spiral, som helst skal undgås, fordi man på denne måde kommer til at flakke frem og tilbage mellem fase 1 og fase 2. For Breen og Kallestad er det i denne forbindelse vigtigt at pointere, at man aldrig kan tvinge sig selv til at blive i fase 1. Alle vil på et tidspunkt ende i fase 2 igen (Breen 2005, 123).

Fase 2 er den hårdeste fase, man kan gennemgå, både som leder og som discipel, men også den fase, der udvikler disciplen allermest. I fase 2 siger lederen: "Jeg gør, du hjælper".

I den *tredje* fase er både disciplen og lederen kommet igennem den hårde fase 2. Disciplen er vokset i selvtillid og fortrolighed i forhold til lederen og lederen er ikke længere coachen eller instruktøren – for relationen har udviklet sig til venskab. Hos disciplen er entusiasmen ligeledes vendt tilbage, men denne gang baseret på en realistisk erkendelse af hvad opgaven går ud på (Breen 2005, 125). På baggrund af dette bliver fase 3 også en tid for disciplen til at vokse i sin tjeneste. Lederen er nemlig ikke længere direktiv, men stiller sin egen ledelse til diskussion, for at fremme indlæringen hos disciplen (Breen 2005, 127). Fase 3 er nemlig den fase, hvor disciplene både er blevet entusiastiske igen og ubevidst kompetente til at fuldføre opgaven. Her siger lederen: "Du gør, jeg hjælper".

Der er, if. Breen og Kallestad, mange eksempler på, at ledere begynder lederskabet i fase 3, men ikke formår at fuldføre et lederskab. Ifølge Breen og Kallestad er det derfor

nødvendigt, at lederskab begynder i fase 1. En anden fare er at opholde sig for længe i fase 3. Problemet er, at mange kirker aldrig når videre end til fase 3. Disse kirker nyder blot fællesskabet og glemmer visionen (Breen 2005, 129).

Breen og Kallestad påpeger således, at Jesus ikke stoppede disciplenes proces i fase 3, men førte dem helt over i fase 4, som er den fase, hvor disciplene selv er blevet ledere og kan begynde firkanten forfra.

I den *fjerde* fase er disciplen både selvsikker og bevidst kompetent. Entusiasmen er høj, fordi selvtilliden er høj og fordi erfaringerne er blevet mange. I fase 4 er disciplen selv blevet klar til at blive leder (Breen 2005, 130).

På dette stadie er lederens opgave at træde længere og længere tilbage, fordi disciplen på denne måde lærer at gøre tingene helt selv. I denne fase spørger lederen de erfarne disciple om deres mening, fordi de nu er fuldt udrustede til selv at bidrage med planlægningen og strategien.

For Breen og Kallestad er en rigtig leder altid på udkig efter disciple, som han kan give opgaven videre til og som måske kan udføre jobbet endnu bedre. For at vende tilbage til Jesus og hans vandring med disciplene, viser udviklingen igennem de forskellige evangelier, at Jesus nåede helt til fase 4 med disciplene. I den første fase var Jesus direktiv, men helt til slut, hvor disciplene var blevet oplært, kunne han sende dem videre med ordene: *"Gå derfor hen og gør alle folkeslagene til mine disciple, idet I døber dem i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn, og idet I lærer dem at holde alt det, som jeg har befaleet jer. Og se, jeg er med jer alle dage indtil verdens ende (Matt 28, 19-20)"*.

2.3.6. Opsummering

Cirklen er et redskab til proces og udvikling, som tager udgangspunkt i en kairos-begivenhed. Cirklen er ikke forbeholdt religiøse begivenheder, men kan anvendes i alle livssituationer. Målet er, at man ved at bruge cirklen går i proces i forhold til ødelæggende livsmønstre og planlægger nye skridt til forandring, forvandling og udvikling.

Den første udgave af *halvcirklen* handler om balancen mellem hvile og arbejde. Målet er undgå udbrændthed, arbejdsnarkomani eller arbejdsløshed. En hovedpointe er, at man arbejder på baggrund af hvilen og ikke hviler på baggrund af arbejdet. Den anden udgave af *halvcirklen* handler om at vækst og dermed frugt, kun forekommer på baggrund af beskæring eller renselse. Beskæring eller renselse handler fx om at tilbringe tid i ensomhed, faste eller at man evt. tager orlov eller stopper i en tjeneste.

Trekanten handler om balancen mellem de tre dimensioner OP, IND og UD. OP handler om relationen til Gud, IND handler om relationen til det kirkelige fællesskab, sine venner og familie og UD handler om relationen til verden, de ikke-kristne, fredens personer og de nødlidende.

Firkanten handler om lederskab og discipelskab i 4 faser. I den første fase er lederen direktiv. Disciplen er ubevidst inkompetent og skal blot følge lederen og observere. Her hedder det: "Jeg gør, du ser". I den anden fase skifter lederen karakter til en coach eller træner og disciplen er blevet bevidst om sin inkompetence. Her hedder det: "Jeg gør, du hjælper". I den tredje fase er lederen og disciplen blevet venner og disciplen er blevet ubevidst kompetent. Her hedder det: "Du gør, jeg hjælper". I den sidste fase trækker lederen sig tilbage, for disciplen er blevet bevidst kompetent. Her hedder det også: "Du gør, jeg ser". Alle mennesker er således potentielle ledere. Når man har gennemgået firkanten i et aspekt af sit liv, er man også parat til at lede andre på den samme vandring. Således hænger discipelskab og lederskab uløseligt sammen. Alle livsmønstre er et udtryk for en holistisk kristendomsforståelse, hvor troen og livet hører sammen.

3. Vurdering

3.1 Introduktion

I det følgende vurderes Dallas Willard, Neil Cole samt Mike Breen & Walt Kallestad hver for sig. Dernæst vil jeg pege på hvilke områder af deres teologi, der måtte have relevans for den danske folkekirkelige kontekst. Jeg vil i vurderingen tage udgangspunkt i fremstillingen af problemfeltet i 1.1 og problemformuleringen i 1.2. Udgangspunktet bliver definitionen af discipelskab som både det at gøre disciple (kvantitet) og det at leve som en discipel (kvalitet).

3.2 Vurdering af Dallas Willards forståelse af Discipelskab

Willard er fortalende for en individualistisk og holistisk forståelse af kristendommen, fordi det at være kristen og discipel bør præge hele det daglige liv på baggrund af det forvandlede hjerte. På denne måde er han præget af sin egen kirkelige kontekst (baptismen) og de amerikanske evangelikale bevægelser. For disse har rødder helt tilbage til de reformerte, metodistiske og pietistiske traditioner, som vægtlagde omvendelsen og den inderlige fromhed i den fremadskridende helliggørelsesproces. Disse bevægelser har traditionelt set haft en større fokus på det kristnes livs *kvalitative* dimensioner end de kvantitative. Willard afslører dermed, den pietistiske prægning han har bl.a. i vægtlægningen af hjertets omvendelse, som udgør menneskets åndelige centrum. Willard har således tendenser, der peger i retningen af nypietisme, selvom han selv står afvisende over for denne benævnelse (Willard 2006, 228). I alt fald er han en teologisk bidragsyder til den *post-evangelikale* strømning⁶⁶, som netop påpeger nødvendigheden af et stærkere og mere kvalitativt forhold til Kristus. Derfor er han også afvisende overfor ensidigheden i både det teologiske højre og det teologiske venstres evangelium i den nuværende amerikanske kontekst og påpeger dennes mangel på discipelskab. På mange måder er Willards beskrivelse af det teologiske

⁶⁶Han er således en af flere, der har været med til at præge teologien i fænomenet *kirker i frembrud*. Poul Nyborg mener, at der bag fænomenet *kirker i frembrud* hovedsageligt findes 3 teologer, som har bidraget væsentlig til denne, nemlig: Nicholas Thomas Wright, Dallas Willard og Lesslie Newbigin (Nyborg 2007, 49 + 57 + 62).

højres evangelium efter min mening overdreven og karikeret. Jeg har nemlig svært ved at forestille mig, at alle kristne i det teologiske højre på denne måde skelner så skarpt mellem troen og livet – at de anser det dennesidige liv for ligegyldigt – men på den anden side formår han i det mindste at tydeliggøre sin påstand om, at der på det teologiske højre ikke er sammenhæng imellem troen og livet. Grundlaget for discipelskab finder han i teologien om Gudsrigets betydning, som noget der er *allerede*, og hvor discipelskab er evangeliets centrum og Gudsriget det omsluttende paradigme. Hos Willard handler det således om at genetablere forbindelsen mellem den manglende kristne praksis og den traditionelle vægtlægning på den kristne lære. Der skal med andre ord være sammenhæng mellem *ortopraksi* og *ortodoksi*. Således fokuserer Willard specielt på den manglende *ortopraksi*. Willards grundlæggende pointe er, at det faktisk er muligt og meningsfuldt at følge Jesus i det nuværende liv. Følger man Jesus vha. de åndelige discipliner: bøn, faste, selvvalgt ensomhed, fællesskab og bibellæsning, vil man if. Willard opleve at gennemgå en kristen åndelig udvikling, således at man kommer til at ligne Jesus mere. Problemet er, at selv i den amerikanske kontekst, som Willard skriver ud fra og som på mange måder er mere kristent end den danske, er der if. Willard mangel på kvalitativ discipelskab.

Derfor redegør Willard også fortrinsvis for sin kvalitative forståelse af discipelskab. Selv når han omtaler dette at *gøre disciple* kommer det ofte til at handle om den nærværendes discipels egen åndelige og kvalitative efterfølgelse af Jesus. Igen spiller hans kontekst en rolle. De fleste amerikanere er nemlig bekendende kristne eller kristne *af navn*, men efterlever ikke deres egen bekendelse med et liv i discipelskab, som svarer til Willards forskrifter. Dette forklarer måske Willards ensidige vægtlægning på discipelskabets kvalitative dimension og den efter min vurdering manglende fokus på den kvantitative dimension.

3.2.1 Willards forståelse af discipelskab og den danske folkekirke

Anvendeligheden af Willards forståelse af discipelskab i den danske kontekst er i første omgang begrænset og svær at overføre. Bedømt ud fra Willards egne definitioner af discipelskab er der groft sagt intet discipelskab af kvalitative dimensioner i Danmark som helhed. Som det er redegjort for i indledningen bliver den danske folkekirke

ligeledes kvantitativt mindre år for år. Folkekirken har på mange måder styr på sin ortodoksi, men set ud fra Willards forståelse mangler den en grundlæggende forståelse af ortopraksisens nødvendighed. De fleste danskere er nemlig sekulariserede kulturkristne eller fejringskristne, hvis religiøse levevis intet har at gøre med Willards forståelse af discipelskab. I første omgang ville hans tankegang formentlig virke uforståeligt for en udefrakommende dansk kulturkristen, men dette betyder dog ikke, at hans tanker ikke har relevans for den danske kontekst.

Willards forståelse af discipelskab vil på den anden side *ikke umiddelbart* kunne *bidrage* til en kvantitativ vækst i en dansk sammenhæng – altså forståelsen af dette at gøre disciple. Det er nemlig ikke Willards agenda, at fokusere på den kvantitative dimension. Hans kvalitative tanker omkring discipelskab er derfor mere anvendelige hos et begrænset konservativt eller spirituelt interesseret publikum, som er åbent stillet overfor åndelige og praktiske udfordringer og som er villige til at fordybe sig endnu mere i forståelsen af Bibelens Jesus og dennes proklamation af Gudsriget. Men hvis der skal peges på en kvantitativ dimension, vil den først træde i kraft *på sigt*, fordi de, der måtte tage denne teologi til sig – og hvis den virker efter hensigten – først kan tale om kvantitativ vækst, når den indre kvalitative forvandling, som den enkelte discipel måtte erfare, tiltrækker andre interesserede, således, at de andre også begynder den samme proces gennem de samme åndelige discipliner og dermed oplever den samme åndelige forvandling. Kort sagt: den kvantitative vækst ville således ske på baggrund af den kvalitative vækst. Set i et kortvarigt og kvantitativt perspektiv ville Willards løsning dermed ikke kunne bidrage med nogen mærkbar forandring, men alene bidrage med en kvalitativ fornyelse hos en begrænset målgruppe.

Hvor sognepræsten af traditionelle årsager er formidler af det, som Davie kalder en stedfortrædende religion, men egentlig gerne ville træde ud af denne rolle, for at skabe en mere aktiv menighed, skulle præsten i denne situation, if. Willard, begynde discipelskabsprocessen hos sig selv. Således handler mission hos Willard ikke kun om at gå ud og omvende mennesker, men ligeså meget om selv at blive et eksempel til

efterfølgelse, idet man selv går foran i discipelskab vha. af fx de åndelige discipliner. Først når man selv er blevet discipel af Jesus, kan man blive rollemodel i discipelskab, som andre automatisk ser hen til. Hvis Willards model således skal have nogen virkning, som i det ovenstående eksempel med præsten, kan discipelskabsprocessen i sognet først begynde, når præsten selv begynder at opføre sig som en discipel. I den danske folkekirke, hvor *sognepræsten* – set ud fra de fleste kulturkristnes synspunkt – er repræsentativ, for hvad det vil sige at være kristen gennem troen på Gud, er det også denne, der har størst indflydelse på for det første den kvalitative og dernæst den kvantitative vækst.

Selvom Willard ikke kommer med en konkret kritik af den institutionelle kirke, bliver hans bidrag alligevel en *indirekte* kritik af denne. I denne forbindelse kan den folkekirkelige gudstjenestes forløb nemlig virke som en hæmsko for den ønskede proces i discipelskab, som vi møder den hos Willard. Pt. er der således to poler i den danske folkekirke. På den ene side har vi præsten og på den andens side menigheden. Under selve gudstjenesten er det alene præsten, der er den aktive, hvor menigheden er den passive. Der er altså intet i selve gudstjenesten, der kræver noget af menigheden eller minder om discipelskab.

På den anden side er der heller ikke noget, der forhindrer brugen af Willards holistiske teologi om discipelskab. Den er både individualistisk, autonom og kan praktiseres af enhver, der måtte have lyst. Den er ligeledes *uafhængig* af den kirkelige institutions funktionalitet, fordi den kan praktiseres i det private og på alle ugens dage. Dette kendetegner således Willards teologi, som på mange måder er præget af den *amerikanske kultur*⁶⁷.

Spørgsmålet er om Willards forståelse af discipelskab ikke ville virke som en fremmed religion hos de fleste folkekirkemedlemmer. Hans forståelse af discipelskab ville måske især afskrække dem, som er fejringskristne eller dem, som blot lader præsten tro på vegne af dem selv. På mange måder vil inkorporeringen af Willards teologiske

⁶⁷ Se note 65.

tænkning om discipelskab og Gudsriget kræve, at danskerne indtager en ny forståelse af kristendommen, som for mange ville være det samme som at nærme sig en ny religion, men på den anden side er der også mange, der ønsker, at præsten begynder at *stille krav og udfordre* menigheden.

3.3 Vurdering af Neil Coles forståelse af discipelskab

Cole kan teologisk set, ligesom Willard, placeres inden for den *post-evangelikale* strømning, som har et større fokus på *ortopraksien* end ortodoksien. Cole ønsker nemlig også at føre et mere autentisk kristenliv. Dette betyder at Cole, ligesom Willard gør det, ønsker at fremme den holistiske kristendomsforståelse. Coles kirkelige DNA har netop det formål at fremme et autentisk kristenliv, som rummer en relation til Gud, en relation til fællesskabet, og en relation til verden. Hos Cole konkretiseres DNA'et udi de små FG-gruppers aktiviteter gennem bibellæsningen, syndsbeendelsen og bønner for andre. Coles kirkelige DNA fungerer dog også som grundlag for resten af bevægelsen i CMA og de organiske kirker. DNA'et rummer således både aspekter af den kvalitative og den kvantitative dimension af discipelskab.

Den *kvalitative* dimension af Coles forståelse af discipelskab sker bl.a. gennem den ugentlige læsning i FG-gruppen bestående af 25-30 kapitler fra Bibelen, som samtidigt bliver hovedbidraget til disciplens oplæring. Målsætningen er, at discipelen helt fra begyndelsen *selv* lærer at tage ansvaret for sin egen oplæring. På den anden side står han ikke alene, idet han har FG-gruppens støtte. Ansvarlighedsrelationen i FG-gruppen er i denne forbindelse en vigtig brik, for her støtter disciplene gensidigt hinanden i at få læst de aftalte kapitler i Bibelen. På mange måder er denne disciplin en positiv målsætning, som i praksis ville kunne udrydde den *kirkelige analfabetisme*⁶⁸. Cole formår i hvert fald, gennem denne model, at hæve kravene til, hvad det vil sige at være discipel. Men spørgsmålet er, om kravene ikke bliver for høje og at modellen dermed får en meget begrænset målgruppe?

⁶⁸ (Mortensen 2005, 176).

Den kvalitative dimension i FG-gruppen består også i den ugentlige syndsbe kendelse over for FG-gruppens medlemmer, som samlet set skal bidrage til en kontinuerlig kristen åndelig udvikling og medføre, at disciplens motivationsfaktorer for et liv i discipelskab sættes fri fra de personlige ambitioner, selvished, skyldfølelse, skam, frygt, og penge (løncheck). Målet er det liv, hvor disciplen nærmer sig uselvished, dyb passion for sandheden, medfølelse for andre og ærefrygt for Gud. Igen. Det er en positiv målsætning for FG-gruppen, men måske er kravene, ligesom i forhold til bibellæsningen, for høje. Et andet kritikpunkt er, om FG-gruppens aktiviteter er nok i forhold til at udforme en fyldestgørende lære. Måske fokuserer Cole så meget på ortopraksien, at han ender i den modsatte grøft, for hvor der før var tale om den manglende fokus på ortopraksien, kan den mulige ubalance nu medføre en manglende fokus på læren – altså ortodoksien.

FG-gruppen rummer også den *kvantitative* dimension af discipelskab, for Coles vision er, at kirkevæksten begynder i FG-gruppen. I denne forbindelse bliver de helt nye medlemmer af FG-gruppen straks udfordret af de høje krav for både den aktive deltagelse og ønsket om hurtig vækst. Når gruppen er vokset fra 2 til 4 personer, deler man sig nemlig allerede efter ca. 2-3 uger. Spørgsmålet er om *det nye medlem* af FG-gruppen allerede på dette tidspunkt er parat til, at gruppen deles op i to nye grupper og måske snart selv kommer til at lede en ny FG-gruppe? Kritikken her går således på, at den kvantitative vækst i FG-grupperne går for stærkt og at der på baggrund af dette er større sandsynlighed for, at bevægelsen ender i fragmenterede kætterske grupperinger. Cole er allerede selv blevet mødt med denne kritik og forsvaret sig med, at FG-grupperne altid læser skrifterne i sin helhed, hvilket for Cole er nok til at undgå kætteri (Cole 2008, 204-205). Spørgsmålet er om det holder? En anden side af sagen er, at alle disciple er *potentielle ledere* til en kommende kirkeplantage enten i forhold til en FG-gruppe eller en organisk kirke. Alle kan starte kirker og dermed påtage sig rollen som kirkeplanter (Cole 2005, 209-211). Til dette vil der ikke være nogen anden uddannelse end den åndelige udvikling, man opnår gennem FG-gruppen og det kristne fællesskab som helhed (Cole 2005, 159). På denne måde er der hos Cole heller *ikke langt mellem forståelsen af discipelskab til forståelsen af lederskab*. Måske savner han

en dybere forståelse af lederskabets betydning? Måske bliver Coles decentraliserede kirkemodel simpelthen for ukontrollerbar? Der er jo i princippet intet centrum. Og hvor skal man henvende sig i tvivlsspørgsmål?

Cole ønsker også at sænke tærsklen til hvad det vil sige at være kirke. Man skal ikke efterligne den institutionelle kirke og drage folk ind i kirkerne, men i stedet sende kirken ind i det sekulære rum. Kirken skal være en *missional kirke*. I CMA er målgruppen de ikke-kristne. Cole og CMA har så og sige *i praksis* opgivet de traditionelle kristne, fordi de er sværere at gøre til disciple end de ikke-kristne. På den anden side er hans bøger, hvor han udfolder sin praksis teoretisk, henvendt til de kristne, som trods alt gerne vil leve i discipelskab både i den kvalitative og den kvantitative dimension og som deler hans vision udfoldet i det kirkelige DNA.

3.3.1 Coles forståelse af discipelskab og den danske folkekirke

Coles missionale discipelskabsekklesiologi er svær at overføre *direkte* til den danske folkekirkelige kontekst. Set ud fra Coles forståelse af discipelskab, så prioriteres discipelskab ganske enkelt ikke i den danske folkekirke. Tager man udgangspunkt i, at hele Coles teologiske forståelse skal overføres til en dansk folkekirkelig sammenhæng, er det ganske enkelt to forskellige paradigmer, der støder frontalt sammen. For Cole er den institutionelle kirke nemlig *en uholdbar løsning*, hvor den i Danmark stadigvæk er i funktion. Selve ekklesiologien er heller ikke ens. Cole tænker nemlig kirken som et netværk af kristne fællesskaber, der ikke er afhængig af en bestemt præst, bygning eller menighedsråd, og derfor bygger levende kirkelige fællesskaber i de forskellige hjem, på caféerne eller andre offentlige steder, netop for at transformere og bruge det sekulære rum. Der er dog flere aspekter i Coles missionale ekklesiologiske discipelskabsmodel, som jeg anser for at være relevante i forhold til en fornyelse af den danske folkekirke. For det første mener jeg hans forståelse af fællesskabet imellem disciple i fx FG-gruppen er relevant. I forhold til kirken ender man ofte med at tale om " (...) hierarki, embede og struktur, når man skal identificere kirken, og glemmer, at den kan vise sig som fællesskab også uden for de etablerede mure" (Mortensen 2005, 166). Ligeledes mener jeg sagtens, at den danske folkekirke kan lære af den missionale tankegang. Måske er tiden moden til at transformere det

sekulære rum og holde gudstjenester i et andet forum end den velkendte hvidkalkede middelalderkirke.

3.3.2 FG-grupperne som en discipelskabsmodel i en dansk folkekirkelig kontekst

Muligheden for at starte FG-grupper i en dansk kontekst kan i denne forbindelse være relevant. Det kunne fx være interessant at finde ud af, om FG-gruppen i praksis kan begrænse den kirkelige analfabetisme. FG-gruppens vægtlægning af bibellæsning bør nok modificeres eller varieres⁶⁹, så mængden eller metoden svarer til en dansk folkekirkelig kontekst⁷⁰. På den anden side bliver det en udfordring i sig selv, at få danskerne til at åbne og læse i Bibelen. Denne handling kræver, at danskerne har et åndeligt behov (eller måske et behov for fællesskab), der er stærkt nok til at blive en motivationsfaktor for at træde ind i FG-gruppens discipliner og fællesskab. Som jeg også redegjorde for i indledningen, bliver dette svært for de almindelige danske kulturkristne. De færreste finder Bibelen relevant og de færreste ville søge svar på deres problemer hos Gud eller i Bibelen. For de sekulariserede danskerne mangler jo i princippet intet. Den anden del af FG-gruppens praksisser er bekendelsen af synderne overfor hinanden. Denne del er det også svært at konkludere og vurdere på. Selve praksissen er ikke svær at overføre, men spørgsmålet er, hvor fokuseringen kommer til at lægge. Faren er, hvis FG-gruppen i sidste ende lader sig styre af de bestemte spørgsmål og ikke af Jesu fyldestgørende frelse. Det må nemlig ikke ende i legalisme. En fare er, at det ender med Willards karikerede billede af det amerikanske teologiske højres trang til at bekende sin synd, således at man sikrer sin plads i himlen. Endnu et

⁶⁹ Der findes fx Lectio Divina, som er en anderledes måde at læse Bibelen på. Fremgangsmåden er 1) at vælge en kort tekst, 2) at vælge et sted med stilhed, 3) at læse teksten gentagne gange, 4) at udvælge et ord eller et vers og tygge drøv på det, 5) at tale med Gud om verset/ordet – gennem bøn og 6) at efterfølgende at hvile og slappe af i Guds nærvær (<http://www.kristendom.dk/artikel/274833:Boen--Lectio-Divina---praktisk-vejledning>) [læst d. 20. december 2008]

⁷⁰ Der findes også andre former for FG-grupper. I denne forbindelse kan jeg fx nævne *mikrocellen*, som har de samme funktioner som FG-gruppen – de eneste forskelle er, at man ikke er bundet til at læse i Bibelen, og at man heller ikke behøver at mødes så ofte. (se <http://www.christianskirken.dk/media/493/mikroceller.pdf>) [læst d. 20. december 2008]

problem er selve spørgsmålenes indhold. Nogle af spørgsmålene lægger nemlig op til en livsførelse, der under visse forhold måske vil kolliderer med den almindelige sekulariserede danskers forståelse af *etik* og *moral*. I denne forbindelse er det ganske interessant at høre Cole sige, at det ofte er de kristne med den kristne baggrund, der har problemer med denne disciplin, og ikke de kristne med den ikke-kristne baggrund (Cole 2008, 199).

Samlet set bliver Coles tilgang til discipelskab tydeligvis amerikansk⁷¹, for den er både individualistisk, maskulin, og sætter klare regler op for hvordan tingene skal gøres. Cole præsenterer således en model, der både viser, hvad det vil sige "at være en discipel" og hvad det vil sige "at gøre disciple". Overført til en dansk folkekirkelig kontekst skal både forståelsen af lederskab, bibellæsningens omfang og syndsbekendelsens betydning modificeres eller korrigeres. FG-gruppen bør heller ikke stå alene som discipelskabsmodel, men fungere i samarbejdet med resten af det kirkelige arbejde, hvilket også er fremgangsmåden i CMA. Placeret i den rette sammenhæng, kan FG-gruppen således bidrage til en kvalitativ fornyelse også i en dansk kontekst.

3.4 Vurdering af Mike Breen & Walt Kallestads forståelse af discipelskab

Breen & Walt Kallestad tager i forståelsen af discipelskab udgangspunkt i, at vi lever i en visuel tidsalder. De har i denne forbindelse udformet otte figurer kaldet *livsmønstre*, hvoraf jeg har udvalgt de fire første. Alle fire mønstre udtrykker if. Breen & Kallestad nogle bibelske principper og handlingsmønstre, som de mener, at en discipel bør leve efter. De første fire figurer er *alle* brugbare i forbindelse med bl.a. *coaching*⁷² af ledere og disciple, men også i forbindelse med den individuelle discipels

⁷¹ Se note 65

⁷² Coaching er et nyere og hyppigt anvendt udtryk, der benyttes, når man taler om at motivere og udvikle medarbejdere. Coachen er en slags træner, som arbejder målrettet, idet han tager udgangspunkt i den nærværende persons behov, situation og især dennes stærke og svage sider. Coachen er en slags sparringspartner, som kan hjælpe den nærværende person til at indfri sine mål. Målene kan fx være at frigøre medarbejderens kompetencer, så at han udfører en maksimal indsats, at gøre medarbejderen i stand til at lære og at fjerne de interne barrierer, som forhindrer udviklingen af toppræstationer (Christiansen 2002, 229-230).

egen proces i discipelskab. Spørgsmålet er, om Breen & Kallestads inspiration til disse modeller kun findes på baggrund af det bibelske materiale, eller om de også har anvendt andre visuelle ledelsesværktøjer, og således udformet figurerne i en kombination af disse. Det står desværre hen i det uvisse.

Den første figur *cirklen* omhandler det at tage hånd om konkrete kairos-begivenheder, hvad enten de er positive eller negative. I forhold til definitionen af discipelskab, omhandler cirklen således den kvalitative dimension af at leve som en discipel. Ser man i denne forbindelse bort fra dette speciales fokus på discipelskab, er cirklen også anvendelig i andre af livets spørgsmål. Den kan således fungere som et redskab til at lede mennesker ind i proces og udvikling udenfor det religiøse område, og dermed bidrage med løsningsforslag i andre foreliggende problemstillinger. Således bidrager cirklen både til den *kristne åndelige udvikling* og til den *verdslige åndelige udvikling*⁷³.

Ligesom cirklen, er *halvcirklen* anvendelig i såvel den kristne som i den verdslige sammenhæng. For det er alment anerkendt, at et menneskes sundhed afhænger af et liv levet i balancen mellem hvile og arbejde. Hverken et liv i arbejdsløshed eller i arbejdsnarkomani er godt. Den anden del af halvcirklen fokuserer mere på dimensionerne i den kristelige åndelige udvikling, således at man begynder at vokse i troen. Den påpeger nødvendigheden af at leve det kristne liv i balancen mellem dette "at bære frugt", "at blive beskåret", "at tilbringe tid i hvile" og "at vokse" igen.⁷⁴ Begge forståelser af halvcirklen bidrager således til en kvalitativ åndelig udvikling både i den kristne og den verdslige sammenhæng.

⁷³ Jeg benytter mig af Willards skelnen mellem kristen åndelig udvikling og den almindelige åndelige udvikling (Willard 2006, 104-105).

⁷⁴ I erhvervslivet er der også eksempler på, at man så og sige "beskærer" antallet af medarbejdere gennem "fyringsrunder", fordi virksomheden ikke længere opfylder kravene for dens målsætninger. Måske viser det sig efterfølgende, at denne "beskæring" kan bidrage til fornyet vækst. Balancen bliver dog at gøre det på en måde, således at de resterende medarbejdere ikke bliver stressede eller bange for flere fyringsrunder. (<http://www.erhvervsbladet.dk/article/20080425/news03/80425025/>) [læst d. 21. dec. 2008]

Trekanten er en model, som både rummer de kvalitative og de kvantitative dimensioner ved et liv i discipelskab. OP-dimensionen eller relationen til Gud på den ene side og IND-dimensionen eller relationen til det kristne fællesskab på den anden side bidrager begge til den kvalitative forståelse af discipelskab. Kun UD-dimensionen eller relationen til verden bidrager til den kvantitative forståelse af discipelskab. Samlet set er trekanten således en model, der bidrager til en holistisk forståelse af den kristne ekklesiologi. På mange måder minder den påfaldende meget om Neil Coles kirkelige DNA, som således også kunne blive udformet visuelt i en *ligesidet trekant*⁷⁵.

Firkanten er en model, som hovedsageligt rummer de kvalitative dimensioner ved et liv i discipelskab. Firkanten er et redskab til at oplære disciplen til at blive en leder og påpeger i denne forbindelse 4 faser, som enhver discipel skal igennem før denne selv er rede til at lede andre i discipelskab. Også denne model er på mange måder anvendelig i en verdslig sammenhæng. Breen & Kallestad giver i deres redegørelse for modellen flere eksempler fra de det verdslige liv, hvor principperne i denne model altid har været udført i praksis (Breen 2005,125).

3.4.1 Livsmønstre og den danske folkekirke

Styrkerne ved livsmønstrene er, at de på mange måder er relevante og anvendelige i både det kirkelige og det verdslige miljø. I det ovenstående påpeger jeg ligeledes livsmønstrenes relevans i forbindelse med coachende arbejde, udarbejdelse af strategier, og træning af medarbejdere. Derfor kan jeg også konkludere, at modellerne har relevans i den danske folkekirkes arbejde. Spørgsmålet er blot, hvor i folkekirkens arbejde livsmønstrene kan benyttes? Og hvad der kræves, før de virker optimalt. Livsmønstrene i henholdsvis cirklen, trekanten og firkanten er nemlig udarbejdet således, at de på mange måder kræver *det aktive fællesskabs* tilstedeværelse. De

⁷⁵ Måske er både Cole og Breen & Kallestad inspireret af Lesslie Newbigin, som begge opdeler ekklesiologien i tre dimensioner, nemlig i *fællesskabet* (IND-dimensionen), *herolden* (OP-dimensionen) og *tjeneren* (UD-dimensionen). Newbigin "*forstår kirken som Guds folk, et konkret fællesskab af kristne mennesker*" (Harbsmeier 1995, 103). Dette fællesskab, "*der er Helligåndens skabning, har to opgaver, dels martyria (heroldfunktionen), vidnesbyrdet om Guds rige, som er større end kirken, dels diakonia (tjenerfunktionen), herunder f.eks. materiel mellemkirkelig bistand, som hører med til kirkens mission*" (ib., 103).

kræver en leder, der efterfølges af en aktiv skare. Uden et aktivt fællesskab mister livsmønstrene ganske enkelt deres berettigelse og effektivitet. Som jeg også redegjorde for i indledningen, er folkekirken på mange måder en kirke med en passiv medlemsskare. Den er if. Iversen *verdens svageste kirke*, som ikke stiller krav til medlemmernes kirkelige aktiviteter. Derfor bliver det også svært at tage livsmønstrene i brug. Ikke fordi de er engelsk/amerikanske modeller, eller fordi de er svære at kontekstualisere ind i en dansk sammenhæng, men kun fordi folkekirken, set i det store perspektiv, er en passiv kirke. Hvis præsten vil tage livsmønstrene i brug, bør han således starte med at udse sig de aktive kirkemedlemmer, og på baggrund af *trekantens IND-dimension* finde sine 3, 12 og 72 efterfølgere, dernæst lede disse gennem firkantens fire faser, således, at de alle til sidst bidrager med ledelsesopgaver i det kirkelige arbejde. Cirklen og halvcirklen er i denne forbindelse redskaber, der hver især er anvendelige i præstens coachende arbejde.

Det er min opfattelse, at livsmønstrene på trods af de ovenstående kritikpunkter, stadig er velegnede til anvendelse i en folkekirkelig kontekstuel sammenhæng, fordi de hovedsageligt er blevet udformet i en engelsk kirkelig kontekst, som på mange måder ligner den danske kirkelige kontekst mere end den amerikanske. I den engelske kirkelige kontekst har livsmønstrene således allerede bidraget til vækst i STC⁷⁶, en af Englands nu hurtigst voksende kirker.

⁷⁶ Se afsnit 2.3 Mike Breen og Walt Kallestad.

4. Konklusion

Dette nærværende speciales undersøgelse af discipelskabets betydning for den vestlige kirke og den danske folkekirkelige kontekst er udformet på baggrund af de tre spørgsmål: (1) hvad vil det sige at gøre disciple, (2) hvad vil det sige at være en discipel (3) og hvilken betydning discipelskab kan få for en dansk folkekirkelig kontekst.

4.1 Specialets opbygning

Først opstillede jeg problemfeltet, der påviser, at den globale kirkes centrum er flyttet mod syd i henholdsvis Sydamerika, Afrika og Asien, og at det hovedsageligt er her, at kirkens vækst finder sted anno 2008. Dernæst redegjorde jeg for den kirkelige situation i henholdsvis USA, Europa og Danmark. I denne forbindelse påviser jeg, at USA i fremtiden vil forblive et kristent land. Kirkevæksten i USA er dog begrænset, idet den mest af alt kun vil forekomme blandt befolkningsgrupperne af enten latinamerikansk eller asiatisk afstamning. De hvide anglosaksiske protestantiske amerikanere er til gengæld blevet mere individualistiske og pluralistiske. Antallet af kirkeløse amerikanere er derfor stigende, på trods af at den største del af denne gruppe stadig har en personlig tro på Gud.

I Europa er det andre faktorer, der er gældende. Her taler man både om den stedfortrædende tro, hvor præstens tro er fyldestgørende for resten af sognet og om kulturkristendommens indflydelse i form af mange fejringskristne – især i Danmark. I Europa er det ligeledes relevant at påpege sammenhængen mellem den stigende sekularisering og kirkens stigende marginalisering. Effekten af denne viser sig bl.a. i den nedadgående kurve i kirkelig tilslutning både med hensyn til antallet af medlemmer og antallet af kirkeligt aktive. Jeg påpeger ligeledes, hvordan indvandringen fra de mellemøstlige lande i fremtiden vil sætte religion mere på dagsordenen. På mange måder vil der således i fremtidens Europa være færre kristne.

I Danmark er 82,1 % af befolkningen stadig medlemmer af folkekirken, og af disse er der kun 1-2 % kirkeligt aktive. Danmark viser sig derfor som et mønstereksempel på sekulariseringens indflydelse på kirkens marginalisering. Betegnelsen af danskerne som

kulturkristne eller fejringskristne er derfor ganske passende for den største del af befolkningen.

Spørgsmålet bliver derfor, om et fornyet fokus på discipelskab både kan bidrage til en kvalitativ og en kvantitativ vækst i forhold til bl.a. folkekirkens medlemstal og medlemmernes kirkelige aktivitet. Til dette fandt jeg det relevant at undersøge tre evangelikale ekklesiologiske modeller for discipelskab hos henholdsvis Dallas Willard, Neil Cole samt Mike Breen & Walt Kallestad.

Først fremstillede jeg Willards forståelse af discipelskab, hvor hovedpointerne er følgende: (1) at kirken bør inkorporere Guds riges teologien forstået som *allerede- endnu ikke i hele* dens praksis, (2) at den ligeledes bør fokusere mere på sammenhængen mellem troen og det kristne liv, og ikke gøre, som man gør i både det amerikanske teologiske højre og det teologiske venstre, idet man hos disse på den ene side fokuserer ensidigt på den himmelske frelse og på den anden side på fjernelsen af social uretfærdighed, (3) at en sand discipel ligeledes er den, der søger Jesus af hele sit hjerte, idet han bliver Jesus mere lig, (4) at den åndelige udvikling begynder i hjertet og derfra spredt sig til resten af disciplens legeme og sjæl, (5) at den åndelige udvikling konkret sker ved at træde ind i de åndelige discipliner, som grundlæggende handler om lydighed til Kristus.

Dernæst fremstillede jeg Coles forståelse af discipelskab, hvor hovedpointerne er følgende: (1) at kirken skal være missional, og opbygge sin ekklesiologi på baggrund af discipelskab, (2) at kirken derfor skal sænke tærsklen for hvad det vil sige at være kirke, og hæve kravene for hvad det vil sige at være discipel, (3) at CMA, de organiske kirker og FG-grupperne (2-3 personer) alle skal være grundfæstet i det kirkelige DNA, som består af bibellæsning, syndsbevidsthed og bøn for ikke-kristne, (4) at både den kvalitative og kvantitative vækst i discipelskab begynder i FG-grupperne, (5) at den sande motivationsfaktor for et liv i discipelskab består i en den uselviske kærlighed, og (6) at kaldet til discipelskab bedst høres blandt de desperate syndere og ikke blandt dem, der allerede er kristne.

Yderligere fremstillede jeg Breen & Kallestads forståelse af discipelskab ud fra deres visuelle modeller kaldet livsmønstre. Hovedpointerne er følgende: (1) at det er relevant for disciplens åndelige udvikling, både sekulært og religiøst, at gå ind i proces og udvikling i forhold til de begivenheder i livet, der kan få afgørende betydning set i et fremtidigt perspektiv, (2) at det er nødvendigt at leve i den sunde balance mellem hvile og arbejde, og at det også er nødvendigt at blive beskåret for at kunne bære frugt igen. I praksis forstås beskæring som det at træde ud af en tjeneste eller gå ind i de åndelige discipliner, (3) at disciplen ligeledes skal leve i en sund balance i relation til Gud, relation til fællesskabet og relation til verden, og (4) at alle disciple er potentielle ledere, idet de følger en anden leder gennem firkantens fire faser.

4.2 Resultater

Til slut vurderede jeg de tre modeller på baggrund af problemformuleringen og nåede frem til følgende resultater:

(1) at Willards forståelse af discipelskab er kvalitativ, idet den mest af alt fokuserer på det at *være* en discipel og ikke så meget på det at *gøre* disciple. Når Willard alligevel taler om mission, er det grundlæggende disciplens *eget* vidnesbyrd om sin åndelige udvikling, der skal fremme den kvantitative vækst. I forhold til en dansk folkekirkelig kontekst får Willards forståelse en begrænset indflydelse, idet den herskende kulturkristendom hovedsageligt vil stå forudsætningsløs over for denne tænkning. På den anden side nåede jeg frem til, at i fald præsten eller de aktive, konservative eller åndeligt interesserede kirkegængere benytter sig af modellen, vil den først og fremmest være et bidrag til en kvalitativ, og ikke en kvantitativ, vækst;

(2) at Coles forståelse af discipelskab både viser sig at rumme den kvalitative og den kvantitative dimension af discipelskab. Den kvalitative dimension består grundlæggende af en ugentlig bibellæsning på 25-30 kapitler og syndsbeholdelse over for de andre FG-gruppedlemmer. Den kvantitative dimension består i, at kirken eller FG-gruppen sender sig selv ind i det sekulære rum, og *der* praktiserer sine kvalitative discipliner. Ligeledes findes den kvantitative dimension af discipelskab i bønnerne for de ikke-kristne og invitationen af disse ind i bl.a. FG-grupperne. Jeg nåede

frem til, at den kvantitative vækst i FG-gruppen i en dansk kontekst kommer til at gå for hurtigt, når det nye medlem allerede efter 2-3 uger skal være med i en FG-gruppedeling. Fokuseringen på ortopraksien bliver derfor så overvældende, at det traditionelle fokus på ortopraksien forsvinder. Jeg påviste, at Coles forståelse af discipelskab er svær at overføre til en dansk folkekirkelig kontekst på baggrund af den herskende kulturkristendom. Hvis man ser bort fra Coles decentraliserede ekklesiologi, er der dog flere aspekter, der er relevante i en dansk folkekirkelig kontekst. Fokuseringen på fællesskabet i FG-grupperne er fx velegnet til at kunne bidrage med kvalitativ fornyelse i den danske folkekirke. Dog skal kravene for deltagelsen i FG-gruppen muligvis sættes ned, og ligeledes bør der fokuseres mere på lederskabets betydning, hvis modellen skal overføres med succes. Coles model kan således først og fremmest bidrage med kvalitativ, og dernæst, på sigt, kvantitativ vækst;

(3) at Breen & Kallestads livsmønstre hovedsageligt bidrager til den kvalitative dimension af discipelskab. Kun trekanten, på baggrund af UD-dimensionen, relationen til verden, har fokus på den kvantitative dimension. Ligeledes nåede jeg frem til, at livsmønstrene på mange måder har relevans i en dansk kontekst, idet modellerne, på nær trekanten, også er anvendelige i en verdslig kontekst. Trekanten er, som jeg så det, kun anvendelig inden for det kirkelige arbejde. En anden dimension af sagen er, at livsmønstrene kræver et aktivt publikum. Jeg påviste i denne forbindelse, at livsmønstrene får et problem i forhold til folkekirken, da denne de fleste steder er bestående af en grundlæggende passiv medlemsskare og denne kombination er således ikke videre relevant.

5. Perspektivering

Det kunne være ganske interessant også at undersøge om *kombinationen* af Willards, Coles samt Mike Breen og Walt Kallestads forståelser af discipelskab ville bidrage bedre til den danske folkekirkes kvantitative og kvalitative fornyelse. Måske kunne Cole godt lære lidt af Breen & Kallestads forståelse af ledelse i firkantens fire ledelsesfaser. Jeg tænker specielt på Coles opfordring til, når FG-gruppen er vokset til fire mand, at dele FG-gruppen allerede efter 2-3 uger. Har den potentielle leder ikke behov for at opleve at blive oplært, og tage ved lære fra den, der er længere i processen?

En anden side er Coles kritik af den institutionelle kirke? For er den institutionelle kirke helt passé? Og hvordan kunne folkekirken se ud, hvis den blev adskilt fra staten? Hvad ville der ske, hvis alle folkekirkemedlemmer i denne proces selv skulle sørge for at melde sig ind i kirken igen? Ville fejringskristendommen fortsætte? Eller ville man erstatte folkekirkens indblanding i livets overgangsfaser med andre religioner, familierejser, eller hvad man nu kunne finde på at bruge sine penge på?

Det kunne også være interessant at undersøge forholdet mellem tro og gerninger hos Willard set i lyset af en Luthersk forståelse. Eller undersøge de dogmatiske forskelle og ligheder, der måtte være i en sammenligning af Willards teologi med folkekirkens bekendelsesskrifter.

6. Abstract

The purpose of this thesis is first to give an exposition of the understanding of discipleship as a way of making disciples (quantitatively) and as a way of being a disciple (qualitatively), correspondingly, and secondly, to evaluate their relevance in a Danish context. (1) The first part outlines the growth of the global church in South America, Africa and Asia, respectively, subsequently the moderate church growth in the USA, later the church' decline in Europe, and, finally, in Denmark. Regarding the latter, the problem shows out to be the rising secularization and the marginalization of the Danish State Church as a consequence thereof, which again lead to declined attendance, membership and church-related activities. (2) The second part presents three evangelical ecclesiological models of discipleship, of which (A) Dallas Willard's understanding of discipleship is the first. Willard focuses mainly on the heart's inner transformation into Christ-likeness as the foundation for a life in the Kingdom of God. Willard stresses the importance of God's Kingdom already present in everyday life, the following relation between faith and life, the rejection of what he denotes as the two Gospels of Sin Management in both the theological right and theological left and finally, the Christian spiritual formation through spiritual disciplines. Secondly, (B) Neil Cole's understanding of discipleship, which consists of the sending of the church into the secular space by lowering the bar of how church is done and raising the bar of what it means to be disciples. Cole's discipleship ecclesiology is founded, among other things, on the basis of his Life Transformation Groups, where Bible reading, confession of sins and praying for non-Christians are main pillars. The goals are both the disciple's spiritual formation and the quantitatively growth of the church. Thirdly, (C) Breen & Kallestad's LifeShapes, which are several visual figures illustrating foundational biblical patterns of action. The Circle illustrates process and development; the Semicircle illustrates the balance between rest and work, between abiding and bearing fruit; the Triangle illustrates the relation to God (UP), the relation to the Christian community (IN), and the relation to the world (OUT); and the Square illustrates how both discipleship and leadership work and correlate. (3) The third part critically appraises the formerly mentioned three models while surveying the qualitative and quantitative

aspects of the discipleship models and their relevance to a Danish context. (A) Willard's model of discipleship is found mainly to contribute to the qualitative dimension of discipleship, but with a limited relevance to the Danish State Church. (B) Cole's model contributes both with a qualitative and a quantitative dimension of discipleship, but is also found only to have a limited qualitative relevance to a Danish context as for the present time. (C) Breen & Kallestad's model of discipleship contributes both with qualitative and, to some extent, quantitative dimensions of discipleship. The Circle, the Semicircle and the Square bring forth qualitative dimensions, and only the Triangle brings forth both qualitative and quantitative dimensions. It is concluded that LifeShapes as an ecclesiological model of discipleship is relevant to a Danish context, both in secular and ecclesiastical affairs. The relevance of LifeShapes could be limited, though, given that the model demands an active audience, combined with the fact that the Danish State Church is found to consist of mainly inactive members.

7. Litteraturliste

Breen, Mike and Walt Kallestad

- 2005 *A Passionate Life,*

NexGen: Colorado Springs, CO 80918, Cook
Communications Ministries

Paris, Ontario, Cook Communications

Eastbourne, England, Kingsway Communications (pp.7-236).

Cole, Neil

- 1999 *Cultivating a Life for God: Multiplying Disciples Through Life
Transformation Groups,*

ChurchSmart Resources (pp.1-131)

2005 *Organic Church: Growing Faith Where Life Happens,*

San Francisco, CA: Jossey-Baas (pp.xiii-227)

2008 *Search & Rescue: Becoming a Disciple Who Makes a
Difference,*

Grand Rapids, MI: Baker Books (pp.9-236).

Christiansen, Poul Erik, Henrik Kjær, Hans Jørgen Skriver og Erik Staunstrup

- 2002 *Organisation 3.udgave,*

Nykøbing F., Trojka a/s (pp. 129-134; 213-218 og 229-230)

Dahlmann, Keld

- 2007 *Fra fornyet – via katekumenal – på vej mod missional
menighed,*

Ichthys, nr. 2 (pp.3-9)

Davie, Grace

2006

Is Europe an exceptional case?,

The Hedgehog Review, 8 (pp.23-34)

<http://www.dnva.no/binfil/download.php?tid=39409>

Frost, Michael, and Alan Hirsch

2003

The Shaping of Things to Come: Innovation and Mission for the 21st-Century Church,

Peabody, MA: Hendrickson (pp.3-236).

Frost, Michael

2006

Exiles: Living Missionally in a Post-Christian Culture,

Peabody, MA: Hendrickson (pp.3-327).

Guder, Darrel L. (editor)

1998

Missional Church: A Vision for the Sending of the Church in North America,

The Gospel and our Culture Series, Grand Rapids,

MI: Eerdmans (pp.1-280)

Harbsmeier, Eberhard og Hans Raun Iversen

1995

Praktisk Teologi,

Frederiksberg, Anis (pp.103)

Hiebert, Paul G..

1999

Missiological Implications of Epistemological Shifts: Affirming Truth in a Modern/Postmodern World,

Harrisburg, PA, Trinity Press International (pp.xi-135).

Hirsch, Alan

2006

The Forgotten Ways: Reactivating the Missional Church,

Grand Rapids, MI: Brazos Press. (pp.11-295).

Jenkins, Philip

- 2006 *The New Faces of Christianity: Believing the Bible in the Global South,*
New York, Oxford University Press, Inc.. (pp.1)
- 2007a *The Next Christendom: The Coming of Global Christianity,*
New York, Oxford University Press, Inc.. (pp.63-124)
- 2007b *God`s Continent: Christianity, Islam, and Europe`s Religious Crisis,*
New York, Oxford University Press, Inc.. (pp.26-86 + 283-289)

Madsen, Ole Skjerbæk

- 1995 *Genoprettelse: En bog om Helligånden, kirken og den karismatiske fornyelse,*
København, Scandinavia (pp.163-166; pp.185-187; pp.129 og s.151)

Mortensen, Viggo

- 2005 *Kristendommen under forvandling: Pluralismen som udfordring til teologi og kirke i Danmark,*
Højbjerg, Forlaget Univers (pp.5-219)

Newbiggin, Lesslie

- 1989 *The Gospel in a Pluralist Society,*
London, Society for Promoting Christian Knowledge (SCPK) (pp.3-4)

Nyborg, Poul

- 2007 *Kirker i frembrud – Fænomenet 'Emerging Church' som ekklesiologisk missionsmodel,*
Århus, Speciale ved det teologiske fakultet (pp.11-96).

Olsen, Jørgen Henrik (red.)

1999 *Kulturkristendom og kirke. Ny Mission nr.1,*
Valby, Unitas Forlag (pp.6-43)

Ritzer, George

1996 *Sociological Theory,*
McGraw-Hill, International Editions (pp.578-582)

Søndergaard, Peter

2004 *Ekklesiologiske discipelskabsmodeller i spændingen mellem*
evangelium og kultur,
Århus, Speciale ved det teologiske fakultet (pp.23-59).

Roxburgh, Alan J. and Fred Romanuk

2006 *The Missional Leader: Equipping Your Church to Reach a*
Changing World,
San Francisco, CA: Jossey-Bass (pp. 34-35 + 115 + 152-59).

Willard, Dallas

1998 *The Divine Conspiracy: Rediscovering our Hidden Life in God,*
HarperSanFrancisco. (pp.1-468)

2006 *The Great Omission: Reclaiming Jesus's Essential Teachings*
on Discipleship,
HarperSanFrancisco (pp.ix-237)

Larsen, Kurt E.

2007 *Fra Christensen til Krarup: Dansk kirkeliv i det 20.*
århundrede,
Fredericia, Forlagsgruppen Lohse (pp.15-40)

Stefánsson, Finn, Asger Sørensen og Else Matthison-Hansen

1979

Religion/Livsanskuelse,

København, Gyldendal

(pp.382-383)

Antal sider samlet: 3403